

Mooseksen lain rajoilla

*"Ja se Sydhemmen Umberileickaust se omi Umberileickaust
ioca Hengesse! ia ei Boekstauis tapachtu!" (1548 Rm. 2:29)*

Lyhyt tutkielma Mooseksen lain
alueesta ja sen rajakysymyksistä
Kalajoki 20.2.2020 Reijo Siipola
Viimeistelypäivitys 07.07.2020

Tiivistelmä

Siinain laki oli myös perustuslaki valtakunnalle, jonka maa-alue oli vasta sille luvattu ja joka sen tuli valloittaa. Lain antanut Jumala teki Israelin sukukunnan kanssa liiton, joka siis oli myös lakiliitto. Kun pakana eli ei-israelilainen tahtoi kääntyä lakiliittoon, hänet ympärileikattiin ja hyväksyttiin käännynnäiseksi. Mooseksen lain rajalla on myös laittomasti lain turvaan pyrkijöitä. Lain kirousta tuntematta he jättävät osan laista täyttämättä, useat jo ympärileikkauksen (miespuoliset). Lain alueella raatava vierastyövoima harjoittaa lain osittaista noudattamistaan ansiomielessä. Kristillisen uskonnon harjoittajat hankkivat sieltä sivuansioita Jumalan miellyttämiseksi ja/tai lain lupaamaa menestystä maassa tavoitellen. He ovat kunnioittavinaan Mooseksen lakia, mutta ensimmäiseksi tekevät rajaloukkauksen tunkeutumalla lakiliittoon aidan alta. Lain toteutumiseen elämässä on pakanalla kaksi tietä, joko käännynnäisyys juutalaisuuteen tai täytyminen Jumalan rakkaudella Jeesuksen Kristuksen lahjana. Monet kristillisen uskonnon harjoittajat hoipertelevat Vanhan ja Uuden liiton varjokuvissa ja kuvitelmissa, sillä Raamattuaan he eivät tunne. Kaikkea lihaa koskee hyvän ja pahan tieto, jota se ei voi täyttää. Siksi tuo lihallinen, sielullinen, pyyteiden, halujen, himon ja pahuuden tukikohta ihmisessä on kuoleman oma. Uusi luomus Jeesuksessa Kristuksessa, henki Hengestä, on jo pois synnistä ja laista. Kun se kuolettaa ihmisessä lihallisen, niin synnistä pois kuolleen käyttäytyminen täyttää lain, noudattamatta sitä, koska hän on vapaa. Jeesuksessa nasaretilaisessa Jumalan Poika tuli Israelin huoneen kadonneitten (lain raja-aidan rikkoneiden tai sen alta pujahtaneiden) lampaiden löytäjäksi, kansansa vapauttajaksi, juutalaisten kuninkaaksi. Juutalaisille hän eli, tuomittiin kuolemaan, vuodatti verensä Uuden liiton vihkimiseksi Jumalan ja kaikkien uskovien ihmisten välille. Miksi uskova, jota häiritsee synti synnin ruumissa, päästää kuolemaantuomitun karkuun, lakiliiton puolelle parannusta tekemään, kivitauluista kouluttautumaan ja lihaa pyhittämään? Viimeisellä ateriallaan Jeesus lupaa antaa uuden käskyn, joka tässä tulkitaan jo Uuden liiton lakiin kuuluvaksi, joka laki on Jumalan rakkaus – jotta rakastamme. Siinain laki erottaa israelilaiset pakanakansoista, ja siihen laki säätää oman rajansa. Toinen raja ulkoisella lailla on lihasta syntyneen ja Hengestä syntyneen välinen raja. Kolmanneksi, kun synnin palkka, kuoleman rangaistus on suoritettu, laki kohtaa siinä taas rajansa. Mooseksen laki lupaa täyttäjälleen menestystä maassa. Uusi liitto tarjoaa iankaikkisen elämän Hengessä, vanhan, omaansa etsivän kuolemaksi. Usein unohdamme, mitä Raamattu sanoo molemmissa liitoissa ansioitumaan pyrkivälle.

Sisällysluettelo

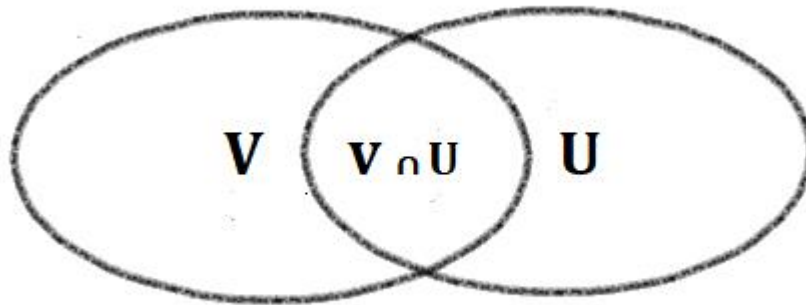
1.	Johdanto	4
1.1.	Leikkaako joukko-opin muodon?	4
1.2.	Vanhan ja Uuden liiton hämärtyvä raja	5
1.3.	Etenemisen vaiheet	6
2.	Israel järjestäytyy teokratiaksi ja saa lain	7
3.	Heprealaisuus uskona yhteen Jumalaan	9
4.	Jeesuksen suhde Israeliin ja Mooseksen lakiin	11
5.	Israelilaisille annettu laki ja pakanakristityt	13
6.	Uuteen liittoon – kopernikaanisenä kumouksena	15
6.1.	Kirjoituksissa ilmoitettu, suoraan ja epäsuorasti	15
6.2.	Lahjavanhurskauden ”teoria”	16
6.2.1.	Merkin siirtymä lihasta sydämeen eli mieleen	16
6.2.2.	Siirtymä teoista uskon perustalle	17
6.2.3.	Siirtymä lain alta armon alueelle	19
7.	Uuden käskyn minä annan teille	21
7.1.	”Uuden”	21
7.2.	”käskyn”	22
7.2.1.	Lain neljä käyttöä	23
7.2.2.	Universaalinen laki koskee pakanoitakin	24
7.2.3.	Tieto, totteleminen vai ymmärrys?	25
7.3.	”minä annan”	27
7.4.	”annan”	28
7.5.	”teille”	29
7.6.	”jotta”	30
7.7.	”rakastatte”	34
7.7.1.	Neljä kreikan sanaa	34
7.7.2.	Todellisuuttavastaavuus	34
7.7.3.	Kuvakielto, kuvakieli ja väärennös	36
8.	Yhteenveto	40
9.	Johtopäätöksiä	43
	Lähteet	45

1. Johdanto

Perehtymättömänä tämän kysymyksen aiempaan tutkimukseen luotan, että Jumalan ja ihmisen välisten Uuden liiton ja Vanhan liiton keskinäinen suhde on määrätty Raamatussa. Ihmisten suhde näiden liittojen suhteeseen antoi aiheen tehdä tämä tutkielma. Jeesuksen ajan fariseuksien kirjoituksia 1900-luvun alkupuoliskolla tutkinut professori Odeberg totesi heidän täyttäneen kirjoituksista selvittämäänsä Jumalan tahtoa mahdollisimman täydellisesti. (sivu 19.) He toivoivat, että hyväntahtoinen Jumala ymmärtää heidän epätäydellisyytensä ja antaa lain täyttymättä jääneen osan heille anteeksi. Näyttää joskus siltä, että monet kristityt ajattelevat ja toimivat samalla tavalla. Pitäisikö tällaisista – fariseuksistakin – ajatella, että he ovat osittain Vanhassa liitossa ja osittain Uudessa liitossa?

1.1. Leikkaako joukko-opin muodoin?

Ensimmäinen kysymys: Leikkaavatko Vanha- ja Uusi liitto toisiaan?

Kuvassa ellipsi V kuvaa joukkoa Vanha liitto. Ellipsi U kuvaa joukkoa Uusi liitto. Niiden oletettu leikkaus on $V \cap U$. Jos z :t kuuluvat leikkaukseen, $z \in V \cap U$, niin keitä nämä ovat? Näyttää siltä, että pyhän Jumalan vaatiman ehdottoman erotuksen tähden tuota leikkausta ei olekaan eli joukko-opin termein se on tyhjä joukko $\{V \cap U\} = \emptyset$. Siis ihminen kuuluisi joko Uuteen tai Vanhaan liittoon tai ei kumpaankaan.

Tuo kahden soikion kuvio havainnollistaa ja selkeyttää ymmärrystä, kun siihen sijoittaa eri vaihtoehtoja: vasemmalle juutalaiset ja oikealle kristityt, vasemmalle

ympärileikatut ja oikealle pakanat jne. Missä malleissa syntyy leikkaus, ja jos syntyy, niin millainen? Seuraavassa yritetään muun muassa selvittää Raamatun tekstein sitä, onko välttämätöntä vetää pakanakristityt Mooseksen lain alle. Jeesukseen Kristukseen uskova, olipa hän pakana tai juutalainen, on oksastettu jaloon öljypuuhun, Kristukseen. Pakanaa ei uskoon tullessaan oksasteta Vanhaan liittoon. Juutalaisuuteen kääntyminen vaatii mieheltä ympärileikkauksen.

1.2. Vanhan ja Uuden liiton hämärtyvä raja

Nykyisin ei seurakuntalaisilla ole tapana fariseusten lailla tutkia Raamattua. Teologista keskustelua käydään korkeintaan siitä, mitä mieltä eri nettisaarnaajat ovat jostakin asiasta. Asian voisi tarkistaa Raamatusta, mutta sellainen ei ole tapana seurakuntalaisilla, eikä ehkä aivan kaikilla sananjulistajillakaan. Raamatusta vieraantuneimmat suhtautuvat siihen samoin, kuin enemmistö suhtautuu maalliseen lakiin. Vaikka se on vapaasti luettavissa, sitä ei lueta. Samoin kuin kansalaiset tulisi jo koulussa perehdyttää lakiin, jota heidän edellytetään noudattavan, pitäisi myös seurakuntalaiset perehdyttää Raamatun sisältöön, johon heidän tulisi uskonsa perustaa Järjestelmällisen raamatunopetuksen usein puuttuessa seurakunnista, alkavat Raamatun tärkeät rajalinjatkin hämärtyä. Lakiliiton ja Armoliiton välisen rajan uskotaan olevan, mutta missä, sillä ei päätä vaivata.

Tässä tutkielmassa lakiliiton ja armoliiton rajalinja yritetään piirtää Raamatun teksteillä, kajoamatta asiasta esitettyihin mielipiteisiin. Muuhun kirjallisuuteen voidaan viitata vain niiltä osin, kuin se ei ota kantaa Raamattuun. Laki- ja Armoliiton rajapyykkiä ei voine määrittää pelkästään aikajanalla. Asiat, jotka ovat iankaikkisia ja maallisille silmillemme näkymättömiä, eivät välttämättä ole ajassa määriteltäviä. Jeesus Kristus kuitenkin kävi ajassamme ja aloitti Uuden liiton ristinkuolemallaan. Tuo tapahtuma on ajallinen raja, mutta emme voi sulkea armoliittoa niidenkään kohdalla, jotka ovat siihen otetut Vanhan liiton aikana, aiemmin, muulloin tai muualla. Tässä ei haluta väittää mitään siitä, mitä ei tiedetä. Jos niin kuitenkin pääsee tapahtumaan, sen havainneen vastuulla on kertoa se, jotta tekstiä voidaan korjata. Raamattuviitteet, silloin kun ei viitteessä toisin mainita, kohdistuvat suomennokseen 1933 / 1938, koska se on alkukielelle monia muita uskollisempi sekä kirjoittajalle ja ehkä monelle lukijallekin tutumpi.

1.3. Tutkielman etenemisen vaiheet

Luvussa 2 eritellään Mooseksen lain osoitejakeen osat; missä, kuka, kenen kautta ja keiden noudatettavaksi lain antoi. 3. luku esittää Abramien esi-isän, Eeberin uskoneen yhteen Jumalaan ja hänestä ehkä alkaneen heprealaisuuden uskonmuotona. Abramien usko Jumalan lupaukseen luettiin hänelle vanhurskaudeksi, mihin seikkaan alkukristityt viittasivat puolustaessaan ristiriitaansa lakiliittoon nähden. 4. luvussa esitetään Jeesus juutalaisten odotettuna messiaana ja, kuten hän itse kertoi Israelin huoneen kadonneiden lampaiden luo lähetettynä. Tämä asema hänellä oli ainakin siihen asti, kun hänet ylennettiin ristille. Luku 5 käsittelee pakanakristittyjen suhdetta Israelin lakiin ja Vanhaan testamenttiin luettaviin kirjoihin, jotka olivat tulevaisen varjo vertauskuvallisena ja profetiaalisena esityksenä. 6. luku vertaa Uuden liiton tuloa ihmisten kannalta kopernikaaniseen kumoukseen. Liitto oli ilmoitettu jo Jeremialle. Saulista tuli Paul eli Paavali. Luvussa esitetään siirtymä merkistä lihassa merkintään hengessä, siirtymä laista armoon, ansioitumisesta lahjavanhurskauteen, sekä käskyjen ulottuvuus Vanhan liiton ajalta Uuden liiton puolelle. Jeesus ei lisännyt uutta (kreik. neos) käskyä Mooseksen käskyihin, vaan uudisti uudella (kerik. kainos) käskyllä jo olemassa olleen käskyn. Luvussa myös kuvataan tiedon ja kirjoituksen asema, hyvän ja pahan tiedon suhde moraaliin ja tahdon ja voiman puute. Luvussa 7 tarkastellaan Jeesuksen uuden käskyn antamista tutkimalla erikseen kyseisen lauseen olennaisen sisällön esiintuovat ensimmäiset seitsemän sanaa. 7. luvun seitsemäs osa käsittelee noiden seitsemän sanan seitsemättä, rakkautta, ja kuinka se merkitsee jotakin, minkä merkitystä neljälläkään kreikan rakkautta ilmaisevalla sanalla ei voi tyhjentävästi esittää. Siinä myös todetaan havaintoja tekevän ihmisen havaintojen yhteyden tosiolevaiseen rajoittuvan vain välttämättömään, aistimellisuuden formaalien edellytyksien (Kant) sisältäessä mielessä tai aivoissa ajan ja avaruuden aihiot. Miellämme tähtien välillä jotain minkä voimme mitata, vaikka mitään ei ole, ja tarkemmin ajatellen koko ulkoinen todellisuus on uskonasia. Tästä edetään kuvakieltoon, joka viittaa tosiolevaiseen, jolla ei ole ääriä muodostamassa kuvaa, ja josta muodostettu kuva olisi kokonaan seipitetty ja antropomorfinen väärennös. Jumala on Henki, ja yhteys häneen on hänen rakkautensa, tahtonsa, johdatuksensa ja anteeksiantonsa Jeesuksessa Kristuksessa 8. luku on päättelevä yhteenveto. Yhdeksäs luku on lyhyt johtopäätös.

2. Israel järjestäytyy teokratiaksi ja saa lain

”Pyhä Raamattu uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlaan” 2017 ja Kirkolliskokouksen vuonna 1933 käyttöönottama Vanhan Testamentin suomennos ilmaisevat täsmälleen samoin sanamuodoin Mooseksen Kolmannen kirjan viimeisessä lauseessa meille sen

2.1 kuka, missä, kenelle ja keitä varten antoi Mooseksen lain.

Nämat owat ne käskyt/ jotca ~~HERRA~~ antoi Mosexen kautta Israelin lapsille Sinain vuorella. (Kirkkoraamattu 1642)

Nämät ovat ne käskyt, jotka Herra antoi Mooseksen kautta Israelin lapsille, Sinain vuorella. (Biblia 1776).

These are the commandments, which the Lord commanded Moses for the children of Israel in mount Sinai. (King James version 1758).

Nämä ovat ne käskyt, jotka Herra Siinain vuorella antoi Moosekselle israelilaisia varten. (käännökset 1933 ja 2017).

Jumalan Kansan Raamattu, Raamattu 1992 ja Raamattu Kansalle 2012 eivät asiallisesti poikkea noista 3. Moos. 27:34 jakeessa. Uuden maailman käännöksessä sanaa Herra vastaa sana Jehova, ja lain sanotaan annetun ”Israelin poikia varten”.

Vanhan Testamentin ”Raamattu Kansalle, Seppo Seppälä 2013” alkukielinen laitos, jonka teksti on ”sama, joka esiintyy sekä Kittelin että Biblia Hebraica Stuttgartensia -laitoksissa” ja joka on varustettu suomennoksella (muinaisheprean käännöksille tyypillisin saatesanoin: ”Kaikki käännökset ovat enemmän tai vähemmän alkuperäisen likiarvoja”), näyttää poikkeavan edellisistä jakeiden järjestyksen osalta.

Nämä ovat ne lait, säädökset ja opetukset, jotka Herra Mooseksen kautta asetti itsensä ja israelilaisten välille Siinain vuorella” (3. Moos. 27:46).

Kaikki tämän ”Mooseksen lain” saatetekstijakeen sisällöt, jotka ”sattuivat” olemaan käsillä, vastaavat yhtäpitävästi kysymyksiin: 1. Kuka antoi käskyt 2. Kenen kautta käskyt annettiin 3. Missä käskyt annettiin 4. Kenen noudatettaviksi käskyt annettiin.

Nämät ovat ne käskyt, jotka (1.) Herra antoi (2.) Mooseksen kautta (4.) Israelin lapsille, (3.) Sinain vuorella. (Biblia 1776).

Lain antamisaikaa ei jakeeseen ole merkitty, mutta se ilmenee siitä epäsuorasti. ”(4,) Israelin lapset (3,) Siinain vuorella” -asiantila tunnetaan ainutkertaisena ajalta noin 1445 eKr. Kansa oli kaikesti vuoren juurella. Mooses antoi käskyjä ja kieltoja myös kansan lähdettyä Siinain vuoren luota. Silloinkin käskyjen saatesanoissa mainittiin keneltä käskyt ovat ja keitä ne koskevat. Nekin on tässä syytä huomioida:

”Nämä ovat ne käskyt ja säädökset, jotka Herra Mooseksen kautta antoi israelilaisille Mooabin arolla Jordanin rannalla, Jerikon kohdalla” (4. Moos. 36,13).

”Tämä on se laki, jonka Mooses antoi israelilaisille, ja nämä ovat ne todistukset, käskyt ja oikeudet, jotka Mooses julisti israelilaisille, heidän lähdettyään Egyptistä, tuolla puolella Jordanin, laaksossa, vastapäätä Beet-Peoria, Siihonin, amorilaisten kuninkaan, maassa...” (5. Moos. 4:44-46).

2.2. Missä maassa lakia piti noudattaa?

”Ja nämä ovat ne käskyt, säädökset ja oikeudet, jotka Herra, teidän Jumalanne, on käsenyt teille opettaa, että seuraisitte niitä siinä maassa, jota te menette ottamaan omaksenne” (5. Moos. 6:1).

”Nämä ovat ne käskyt ja oikeudet, joita teidän on tarkoin noudatettava siinä maassa, jonka Herra, sinun isiesi Jumala, sinulle antaa, että ottaisit sen omaksesi - noudatettava niin kauan kuin elätte maan päällä” (5. Moos. 12:1).

Lakia käskettiin siis noudattaa ”siinä maassa, jonka te menette ottamaan omaksenne” eli ”siinä maassa, jonka Herra, sinun isiesi Jumala, sinulle antaa.” Valtiomuodoksi tuli teokratia, hallintokoneistoksi yksi kahdestatoista suvusta, leeviläiset. (4.Moos 3:1-9) Heistä Aaronin suku kantoi pappetta. (3:10) Veroa leeviläisille kannettiin 10% vuodentulosta (4.Moos. 18:21), leeviläisten maksaessa niistä 10% papeille. (18:28). Papin oli uhrattava kokonaisuhrin voitelpäivänään (3. Moos. 6:30).

Kansa solmi lakiliiton Jumalan kanssa, teurasuhrin verellä vihmonnan vahvistuksella. Mooseksen käskyjen ja kieltojen lukumäärä nousi lopulta yli kuudensadan. Muilla, siis pakanoiden (Jes. 8:23) kansoilla, kuten ei-juutalaisia kutsuttiin, olivat omat lakinsa. Israelilaiset ovat Israelin jälkeläiset. Nimi ”Israel” kelpaa vastaukseksi tunnettuun kysymykseen: ”Mikä on Jaakobin poikien isän nimi?” Nimi annettiin erään painiottelun jälkeen Jaakobille, Iisakin pojalle. (1. Moos. 32:28).

3. Heprealaisuus uskona yhteen Jumalaan

Juutalaisuus on yksijumalainen uskonto, samoin Abramin heprealaisuus (1. Moos. 14:13). Eeber oli Seemin jälkeläinen neljännessä polvessa (Luuk. 3:23-38). 1. Moos. 10:20-24 lajittelee Seemin jälkeläisiä heimojensa, kieltensä, maittensa ja kansakuntiansa mukaan, ja siinä listassa ei ole Luukkaan mainitsemaa Kenan -nimeä eli sukupolvea. Eeber- ja hebreä-sanojen kantasana merkitsee ”mennä puolelta toiselle.” Joku on esittänyt, että Abramin heprealaisuus tulisi siitä, että hän piti uskon, joka esi-isällään Eeberillä oli. Oma isänsä palvoi epäjumalia (Joos. 24:2).

Abram sai Herralta lupauksen, että hänellä on oleva jälkeläisiä yhtä lukematon määrä, kuin hän näki taivaalla tähtiä. Vaikka Abram ja hänen vaimonsa Saara olivat jo hyvin vanhoja, ”Abram uskoi Herraa ja Herra luki sen hänelle vanhurskaudeksi” (1. Moos.15:6). Luvussa 17 sitten kerrotaan, kuinka Jumala tekee Abramin kanssa liiton, jonka yhteydessä hänelle Abram -nimen sijaan annettiin nimi Aabraham. Liiton merkiksi Jumala asetti miehenpuolten ympärileikkauksen. (1. Moos. 17:11). Aabraham eli Abram luettiin vanhurskaaksi siitä, että hän uskoi Jumalan lupauksen toteutuvan, vaikka sen toteutuminen näytti inhimillisesti mahdottomalta. ”Hän sai ympärileikkauksen merkin sinetiksi uskonvanhurskaudesta, joka hänellä oli ympärileikkaamattomana” (Room. 4:11). Mutta varhaiskristillisyyden kirjoituksia julkaissut historioitsija Eusebius 300-luvulla kirjoittaa kristittyjen maininnee hurskaita olleen jo ennen Abramia:

”Tämän kansan kertomukset ja kirjat puhuvat miehistä [---], jotka olivat kunnostautuneet jumalaapelkäävinä ja oikeamielisinä ja kaikissa muissa hyveissä [---]. Jos kaikkia näitä vanhurskaudestaan kehuttuja, Aabrahamista alkaen aina ensimmäiseen ihmiseen asti, sanotaan kristityiksi, ei nimeltä, mutta tekojen vuoksi, ei poikettane totuudesta” (320/1937,62).

Tässä tulee pohdittavaksi teologinen kysymys: Mitä tarkoitettiin käsitteellä ”kristitty tekojen vuoksi”? Voidaan kysyä, eikö kristitty usko lahjavanhurskauden Jeesuksen Golgatan työn perusteella ja tee hyviä tekoja rakkauden tuottamina? Mutta eihän Abramia luettu vanhurskaaksi tekojen vaan Jumalan lupaukseen uskomisen vuoksi.

Samoin kuin meillä kristityillä ”**on luja luottamus siihen, että meillä Jeesuksen veren kautta on pääsy kaikkeinpyhimpään**” (Hepr. 10:19). Usko on siis luottamus ja se on ”**ojentautuminen sen mukaan mikä ei näy**” (Hepr. 11:1). Ojentautuminen voi olla kulkunsa tai toimintansa suuntaamista, mutta se voi olla myös valmistautumista vastaanottamaan luvattua. Jeesus Kristus on kuitenkin nimi, jonka asema saa epäilemään ihmisten leimaamista ”kristityiksi, ei nimellä vaan tekojen vuoksi” ”**sillä ei ole taivaan alla muuta nimeä ihmisille annettu, jossa meidän pitäisi pelastuman**” (Ap.t. 4:12). Mutta Jeesus sanoi: ”**Minä ja Isä olemme yhtä**” (Joh. 10:30).

”Kristitty, ei nimellisesti, vaan tekojen vuoksi” voi tarkoittaa myös sitä, että ulkopuolinen kristitty tarkkailija, tarkkailtavan tekojen perusteella pitää tätä kristityn veroisena. Kristityn tekojen ollessa rakkauden motivoimia, Jumalaa rakastavan teot Vanhan liiton aikana eivät poikkea niistä. Miten lienee Jumalaa pelkäävien suorittamien tekojen laita. Missään tapauksessa emme voi kiistää Abramian uskon vanhurskautta, Jumalan sen sellaiseksi luettua. Kristityt, jotka Vanhan liiton taholta tulevaa painetta vastaan vetosivat hurskaksiin ihmisiin ennen Mooseksen lakia ja jopa ennen Abramia olivat toki oikeassa, käyttivät sitten enemmän tai vähemmän osuvia sanoja asian ilmaisemiseen. Nuo alkuseurakuntien alkukristityt luettelivat itsensä ja Moosesta edeltävien hurskaitten välisiä johdonmukaisia yhtäläisyyksiä:

”He eivät huolehtineet ruumiin ympärileikkauksesta, niin kuin emme mekään, tai sabbatin noudattamisesta, niin kuin emme mekään [---], tai erotiuksen noudattamisesta muissa asioissa, jommoisia ensin Mooses alkoi opettaa jälkeläisiään vaarin ottamaan vertauskuvina, koska tämä ei nytkään kuulu kristityille.” (320/1937,62.)

Eusebius oli kristitty seurakunnan vanhin eli piispa Kesareasta, vainoakin kokenut, Nikean uskontunnustuksen esikuvan kirjoittaja, ja ennen kaikkea historioitsija. Hänen kuvauksensa mukaan alkuvuosisatojen kristityt samastuivat Abramiin tämän uskonvanhurskauden suhteen, ja koska tämä eli ”ilman lakia” jo puoli vuosituhatta ennen Siinain lakiliittoa. Kristityt olivat tietenkin uskossa Jeesukseen Kristukseen.

4. Jeesuksen suhde Israeliin ja Mooseksen lakiin

”Mutta Iisain kannosta puhkeaa virpi, ja vesa versoo hänen juuristansa. Ja hänen päällensä lepää Herran Henki, viisauden ja ymmärryksen henki, neuvon ja voiman henki, tiedon ja Herran pelon henki” (Jesaja 11:1-2).

Juutalaiset odottivat Messiasta. Rooman vallan aikana kaivattiin vieraan vallan alta vapauttajaa. Pyhien kirjoitusten suhteen heidän silmillään oli kuitenkin peite, joka esti näkemästä niiden kuvaaman tulevan Messiaan todellista merkitystä.

”Mutta heidän mielensä paatuivat, sillä vielä tänäkin päivänä sama peite, vanhan liiton kirjoituksia luettaessa, pysyy pois ottamatta, sillä vasta Kristuksessa se katoaa” (2. Kor. 3:14).

Paimenille ilmestynyt enkeli ilmoitti heille Jeesuksen syntymästä sanoen: ”Teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja (kreik. σωτηρ, *soter*, pelastaja, vapahtaja), joka on Kristus, Herra” (Luuk. 2:12). Jeesus itse ilmaisi olevansa lähetetty israelilaisille.

”Minua ei ole lähetetty muitten kuin Israelin huoneen kadonneitten lammasten tykö” (Matt.15:24).

Kun hän lähetti kaksitoista opetuslastaan lähetysmatkalle, hän ei lähettänyt heitäkään pakanain luo, vaan kielsi heitä näiden luokse menemästä:

”Älköön tienne viekö pakanain luokse, älkääkä menkö mihinkään samarialaisten kaupunkiin, vaan menkää ennemmin Israelin huoneen kadonneitten lammasten tykö. Ja missä kuljette, saarnatkaa ja sanokaa: 'Taivasten valtakunta on tullut lähelle'”. (Matt.10:5-7)

Samarialaisia pidettiin sekakansana. Assyria oli valloittanut Samarian 722 eKr. Osa asukkaista oli viety Assyriaan ja heidän tilalleen oli lähetetty asukkaita muista maista. (IRT 1967/1972, 5015) Kuitenkin Jeesus myöhemmin vietti kauttakulkumatkalla pari päivää Samariassa – ja hänen sanojensa seurauksena ihmisiä tuli sielläkin uskoon. (Joh. 4:39.)

Jeesuksen asema suhteessa Israeliin, eli juutalaisiin, mitä he etnisuskonnolliselta identiteetiltään olivat, oli esillä myös silloin, kun hänet oli tuotu Pilatuksen eteen.

”Niin Pilatus kysyi häneltä sanoen: ’Oletko sinä juutalaisten kuningas?’

Hän vastasi hänelle ja sanoi: ’Sinäpä sen sanot’” (Luuk. 23:3).

Ristillä Jeesuksen pään yläpuolella oli kirjoitus: **”Tämä on juutalaisten kuningas”**. Jeesus siis kuolikin juutalaisten kuninkaana ja ylipappien toimesta kuten uhrille juutalaisuudessa kuului. Mutta kolmantena päivänä Jeesus nousi kuolleista. Oli tapahtunut niin, että hän tuli omiensa tykö, mutta hänen omansa hylkäsivät hänet, ja nyt alkoi evankeliumin varsinainen aikakausi, jossa kaikille, jotka ottavat hänet vastaan hän antaa oikeuden tulla Jumalan lapsiksi niille, jotka uskovat hänen nimeensä. Nimittäin noustuaan kuolleista Jeesus ilmestyi opetuslapsille, ja antoi heille lähetyskehotuksen:

”Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeliumia kaikille luoduille. Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu; mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen” (Mark. 16:15-16)

Ja hän myös ilmoitti heille Matteuksen evankeliumin 28 luvun 18 jakeen mukaan:

”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.”

Kun Jumala tuli Pojassaan maan päälle pelastamaan ihmiset langenneesta tilastaan, hän tuli aikaisemmin valitsemansa omaisuuskansan keskuuteen, jotka Messiasta jo tiesivät odottaa profeettojen muinoin asiasta ilmoitettua. Hän tuli omiensa tykö. Mutta hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Tämä oli se muoto, jossa maailman syntien poistaja ilmestyi ihmisenä. Hän sovitti ihmisten synnit ottaen ihmisenä vastaan rangaistuksen, ihmisuhrina kuoleman, pappien toimittaessa hänet uhrattavaksi, vaikka eivät täysin tienneet mitä tekivät. Vasta tuolla uhrilla sovitettiin maailman synti. Kun Jeesus nousi haudasta, hän kehotti julistamaan evankeliumin koko maailmalle. Sitä varten hän oli maailmaan tullut ja tehtävänsä tehnyt. Hän palasi Isän luo. Hän meni valmistamaan meille tilaa. Hänellä on kaikki valta taivaassa ja maan päällä.

5. Israelilaisille annettu laki ja pakanakristityt

Uudestisyntyminen uudeksi luomukseksi Kristuksessa avaa ymmärryksen näkemään Vanhan liiton historian kuvaavan Uuden liiton hengellistä todellisuutta.

”Uuden liiton seurakunnissa ilmenee aitona jotain sellaista, mitä eräät Vanhan liiton toimet ja välineet vertauskuvasellisesti ennakoivat. Määritelmä: ”vain tulevan hyvän varjo, ei itse asiain olemusta” (Hepr. 10:1) viittaa tulevaan aikaan, kuten Paavalin kuvaus: ”jotka vain ovat tulevaisten varjo” (Kol. 2:16). Käsite ”taivaallisen kuva ja varjo” (Hepr. 8:5) taas viittaa vain ylimaalliseen, ja ”sen oikean kuva” (Hepr. 9:24) nimenomaan aitoon. Jakautumista aitoon ja epäaitoon ilmenee nykyisenäkin aikana” (Siip. 2012)

Uskon- ja seurakuntaelämän taantuminen näkymättömistä takaisin näkyväisiin on normaali kehityskulku. Myös takaisin Mooseksen lakiin johtaa ”lain kolmas käyttö”:

” Tämä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjojen käännös on Kirkon keskusrahaston omistama. Teksti on tarkoitettu tutkimus-, opetus-, ja opiskelukäyttöön. Tekstin saa hakea itselle, mutta kopioiminen ja edelleen levittäminen on ehdottomasti kielletty. Muuta kuin henkilökohtaista tutkimuskäyttöä varten tarvitaan erillinen lupa kirkon keskusrahastolta.” (tunnustuskirjat.fi)

Teoksessaan ”Kristitty maailma” luterilainen professori Martin Marty kirjoittaa:

”Jeesuksen veli Jaakob ja apostoli Pietari [---] johtivat sitä kristittyjen siipeä, joka halusi säilyttää monia vanhan liiton tapoja” (2007/2010, 49).

Kuitenkin Pietari, joka oli kastanut Korneliuksen, ympärileikkaamattoman pakanan, vaati myönnettäväksi pakanakristityille vapauksia juutalaisten tavoista, jopa laista (Ap. t. 15:10). Paavali ja Barnabas toivat Mooseksen lain suhteen pakanoihin Jerusalemin vanhimpien arvioitavaksi. Jaakob teki seuraavan myönnytyksen

”Olen sitä mieltä, ettei pidä rasittaa niitä, jotka pakanakansoista kääntyvät Jumalan puoleen. Heille on kuitenkin kirjoitettava, että heidän tulee karttaa sellaista, mikä on saastunut epäjumalista, ja haureutta ja lihaa, josta veri on laskematta, sekä verta. Onhan Mooseksella jo muinaisista ajoista asti julistajansa joka kaupungissa, kun häntä luetaan synagogissa jokaisena sapattina” (Ap.t. 15:19-21).

Näin Jerusalemin vanhimmisto sitten päätti. Näyttää siltä, että tämä päätös ei ole tilanteesta riippumattomasti lainvoimainen. Nimittäin Paavali kirjoittaa toisaalla:

”Kaikki on luvallista’, mutta ei kaikki ole hyödyksi; ’kaikki on luvallista’, mutta ei kaikki rakenna. [---] Jos joku, joka ei usko, kutsuu teitä ja te tahdotte mennä hänen luokseen, niin syökää kaikkea, mitä eteenne pannaan, kyselemättä mitään omantunnon tähden. Mutta jos joku sanoo teille: ’Tämä on epäjumalille uhrattua’, niin jättäkää se syömättä hänen tähtensä, joka sen ilmaisi, ja omantunnon tähden; en tarkoita sinun omaatuntoasi, vaan tuon toisen...” (1. Kor. 10:23,27-29).

Jerusalemin vanhimmiston jäsen Jaakob, joka itse ehdotti vanhimmiston sitten hyväksymää julkilausuman sanamuotoa, kirjoitti toisaalla – sikäli kuin Jaakobin kirje on hänen kirjoittamansa – laista, että joka **”rikkoo yhtä kohtaa vastaan, se on syyppää kaikissa kohdin”** (Jaak. 2:10).

Mooseksen laki koskettaa myös Uuden liiton ihmistä siksi, että lain taulut kirjoitti Jumala. Mutta lain ottamisesta pelastuksemme välineeksi varoittavat Stefanuksen sanat: **”te, jotka enkelien toimen kautta saitte lain, mutta ette sitä pitäneet”** (Ap.t. 7:53). Ne, joille laki oli annettu, eivät sitä täyttäneet. Jumala teki sitten ihmisten ja itsensä välille Uuden liiton. Tuon Armoliiton ihmisille kirjoittaa Paavali:

Sillä kaikki, jotka perustautuvat lain tekoihin, ovat kirouksen alaisia; sillä kirjoitettu on: "Kirottu olkoon jokainen, joka ei pysy kaikessa, mikä on kirjoitettuna lain kirjassa, niin että hän sen tekee".[---] Kristus on lunastanut meidät lain kirouksesta, kun hän tuli kiroukseksi meidän edestämme - sillä kirjoitettu on: "Kirottu on jokainen, joka on puuhun ripustettu" että Aabrahamin siunaus tulisi Jeesuksessa Kristuksessa pakanain osaksi ja me niin uskon kautta saisimme luvatus Hengen. (Gal. 3:10, 13-14.)

Aabrahamin siunaus tarkoittaa tässä tietenkin sitä vanhurskaaksi lukemista, joka Abramien osaksi tuli hänen uskottuaan Jumalan lupauksen.

Lain kirous käy ilmi laista, jossa sanapari ”kirottu olkoon” on kahdessatoista peräkkäisessä jakeessa. Viimeisessä se kohdistetaan sille, ”joka ei pidä tämän lain sanoja eikä täytyä niitä” (5. Ms. 27:15-26). Paavali kirjoittaa kolossalaisille 2: 13-14:

”Ja teidät, jotka olitte kuolleet rikoksiinne ja lihanne ympärileikkaamattomuuteen, teidät hän teki eläviksi yhdessä hänen kanssaan, antaen meille anteeksi kaikki rikokset, ja pyyhki pois sen kirjoituksen säädöksineen, joka oli meitä vastaan ja oli meidän vastustajamme; sen hän otti meidän tieltämme pois ja naulitsi ristiin”.

6. Uuteen liittoon – kopernikaanisenä kumouksena

Ei ole sopivaa johtaa Uudelle liitolle kumoustaustaa maallisista kumouksista. Niinpä luvun otsikon tarkoittamalla kumousvertauksella pyritään kuvaamaan ihmisyksilön käänteentekevää siirtymää entiseen nähden päinvastaiseen asemaan Lain suhteen. Hyvin monille ihmisille tuo päinvastaisuus tuntuu olevan vaikea ymmärtää.

6.1. Kirjoituksissa ilmoitettu, suoraan ja epäsuorasti

Jo profeetta Jeremian kautta, Vanhan testamentin tekstin mukaan, Herra ilmoittaa Israelilaisille uudesta liitosta kuvauksin, jotka vastaavat Uutta liittoa.

Vaan tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa niiden päivien tultua, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän sisimpäänsä ja kirjoitan sen heidän sydämiinsä; ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani. (Jer. 31:33)

Jokseenkin samat sanamuodoltaan ovat Heprealaiskirjeessä jakeet 8:10 ja 10:16. Näissä kolmessa lupaus koskee Israelin heimoa, mutta Heprealaiskirje, kuten Uusi testamentti yleensäkin sovittaa tuon lupauksen myös pakanoihin. Silloin monesti vedotaan Aabrahamin lahjavanhurskauteen, hänhän ei ollut israelilainen.

Kopernikaaninen kumous luonnontieteessä tapahtui, kun puolalainen katolinen pappi – vapaa-aikoinaan matemaatikko ja tähtitieteilijä – Nikolaus Kopernikus oli huomannut, ettei aurinko kierräkään maata, vaan maa pyörii paikallaan ja aurinkomme siis vain näyttää kiertävän maapalloa. (Nikolaus Kopernikus oli Lutherin aikalainen, syntyi 1473, kymmenen vuotta ennen Lutheria ja kuoli kolme vuotta ennen tätä. Katolinen kirkko julisti opin pannaan vuonna 1616).

Vastaavanlainen kumous voi tapahtua uskonnon harjoittajalle, joka on etsinyt Jumalan suosiota harrastamalla, ahkeroinnalla ja hartauksilla, joita kolmea sanaa ei löytyne sana sanalta suomennetusta Uudesta testamentista. Hänelle voi tapahtua niin,

että Jeesus etsii ja löytää hänet, Pyhä Henki poistaa peitteen hänen silmiltään, näyttää todeksi synnin, vanhurskauden ja tuomion, sekä kirkastaa Kristusta ovena lahjavanhurskauteen. Silloinpa keikahtaa kilvoittelijan maailma. Kilparataa on tullut kierrettyä väärään suuntaan, omia tekoja ja uskonnollisia ansioita kartuttamalla; niitä, jotka eivät mahtuneet kaidalle tielle, vaan vaativat hieman laveampaa väylää. Kohdattuun Jeesuksen Vapahtajanaan hän joutuu toteamaan:

”...Luen kaikki tappioksi tuon ylen kalliin, Kristuksen Jeesuksen, minun Herrani, tuntemisen rinnalla, sillä hänen tähtensä minä olen menettänyt kaikki ja pidän sen roskana - että voitaisin omakseni Kristuksen ja minun havaittaisiin olevan hänessä ja omistavan, ei omaa vanhurskautta, sitä, joka laista tulee, vaan sen, joka tulee Kristuksen uskon kautta, sen vanhurskauden, joka tulee Jumalasta uskon perusteella” (Fil. 3:8-9).

Kaiken meriitin, mitä Paavali eli Saulus Tarsolainen oli saavuttanut palvellessaan oikeaa oppia – hänelle juutalaisena kuulunutta juutalaisuutta – vainoten kristittyjä, joita pidettiin vääräoppisina, kaiken sen hän menetti ja hylkäsi, Jeesuksen ilmestyttyä hänen elämäänsä.

6.2. Lahjavanhurskauden ”teoria”

Teoria ei ole ovi sisälle vanhurskauteen. "Totisesti, totisesti: se, joka ei mene lammastarhaan portista vaan kiipeää sinne muualta, on varas ja rosvo" (Joh. 10:1). Jeesus vertasi tässä ihmisiä lampaisiin, ilmoittaen myös: "Minä olen lammasten ovi" (Joh. 10:7). Lahjavanhurskaus on kuitenkin kuvattu Raamatussa. Sen ulkopuolella eli teologiassa itse käsitettä lienee jäljitetty Lutherista Augustinukseen. Tässä kuitenkin tahdomme selvittää Vanhan liiton ja Uuden liiton erotusta Raamatun teksteillä.

6.2.1. Merkin siirtymä lihasta sydämeen eli mieleen

Jumala teki liiton Abramin kanssa. Hän ilmaisi sen hänelle monta kertaa (1. Moos. 15:18, 17:2), uusien liiton. Kuten jo ylempänä todettiin Abram oli jo todettu aikaisemmin vanhurskaaksi, kun Jumala sitten teki hänen kanssaan liiton, asettaen sen merkiksi miespuolisten ympärileikkaamisen polvesta polveen. **”...Ja niin minun liittoni on oleva merkitty teidän lihaanne iankaikkiseksi liitoksi” (17:13).**

Aabrahamilla ja kymmenettä vuosikymmentään elävällä Saarella ei ollut jälkeläisiä, kun tämä liitto ympärileikkauksineen polvesta polveen tehtiin. Myöhemmin he sitten

saivat lapsen. Ympärileikkaus liiton merkinä koskee siis Aabrahamin jälkeläisiä ja heidän kodeissaan asuvaa palvelusväkeä yms.

Mooses, joka oli ollut israelilaisten Lakiliiton välimies, tiesi myös jumalasuhteen, joka ei perustu merkintään lihassa vaan rakkauden aiheuttamaan muutokseen sydämessä eli mielessä. Tuollainen on tuntemamme Uuden liiton sisältö ja merkki.

”Ja Herra, sinun Jumalasi, ympärileikkaa sinun sydämesi ja sinun jälkeläistesi sydämet, niin että rakastat Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydämestäsi ja kaikesta sielustasi, että eläisit” (5.Moos. 30:6).

Ympärileikkauksesta ei löydy montaa mainintaa Lakiliton ajalta Mooseksen kirjoissa. Se koski koko kansan poikia, koska he olivat Aabrahamin jälkeläisiä. Viidennessä kirjassa se mainitaan kaksi kertaa, mutta vain sydämen ympärileikkauksena, ensimmäisen kerran 10:16: ”Ympärileikatkaa sen tähden sydämenne älkääkä olko enää niskureita”.

6.2.2. Siirtymä tekojen perustukselta uskon perustalle

Kun Jeesus sanoi: ”Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu” Mark. 16: 16, tekstissä usko on ilmaistu kreikan sanalla πιστευω, pisteuo, uskoa, pitää totena; uskoa jklle jtk. Sama totena pitäminen esiintyy Paavalin tekstissä Aabrahamia koskien:

”Sillä jos Aabraham on teoista vanhurskautettu, on hänellä kerskaamista, mutta ei Jumalan edessä. Sillä mitä Raamattu sanoo? ”Aabraham uskoi [episteusen] Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi.” (Room. 4: 2-3.)

On huomattava käytetyt sanamuodot Kun uskoo lupaaaa, uskoo lupaukseeen. Kun uskoo Jumalan lupaukseeen, uskoo Jumalaa. Jumalaan voi uskoa kuulematta yhtään lupasta, kehotusta tai kieltoa. Ihmisen on vaikeaa uskoa, että usko ilman tekoja voidaan lukea vanhurskaudeksi. Niinpä esiintyy voimakasta halua selittää tuo uskominen tottelemiseksi. Sitä ei pisteo-sana kuitenkaan tarkoita.

”Mutta töitä tekeväälle ei lueta palkkaa armosta, vaan ansiosta, mutta joka ei töitä tee, vaan uskoo [pisteuointi] häneen, joka vanhurskauttaa jumalattoman, sille luetaan hänen uskonsa [pistis] vanhurskaudeksi” (Room. 4: 4-5).

Edellä kreikan sanoja ei yritetä taivuttaa suomennoksen sanojen sijamuotoasuun, vaan jätetään tietenkin alkuperäiseen muotoonsa eli alkutekstin mukaiseksi

alkutekstiksi. Joskus seuraavaa Raamatun tekstiä julistetaan työläisille ikään kuin ymmärtämättä, ettei Jeesus tullut vapauttamaan ihmisiä maallisesta ansiotyöstä, vaan uskonnollisesta ansioitumisesta.

”Tulkaa minun tyköni, kaikki työtätekeväiset ja raskautetut, niin minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni päällenne ja oppikaa minusta, sillä minä olen hiljainen ja nöyrä sydämeltä; niin te löydätte levon sielullenne. Sillä minun ikeeni on sovelias, ja minun kuormani on keveä” (Matt 11: 28-30).

Vielä joku voi ajatella jonkin merkin, kuten ympärileikkauksen olevan edellytyksenä uskon kelpvollisuudelle. Mutta teksti kumoa tämänkin. (Myös tässä esiintyy sana pistis, ”pitää totena” käännettynä sanaksi usko)

”Aabrahamille luettiin usko vanhurskaudeksi’. Kuinka se sitten siksi luettiin? Hänen ollessaanko ympärileikattuna vai ympärileikkaamatonna? Ei ympärileikattuna, vaan ympärileikkaamatonna” (Room. 4: 9-10)

Jeesus puhui Nikodeemukselle uudesta syntymisen välttämättömyydestä ja hengestä syntymisestä.

”Nikodeemus vastasi ja sanoi hänelle: ’Kuinka tämä voi tapahtua?’ Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: ’Sinä olet Israelin opettaja etkä tätä tiedä!’ [---] Niinkuin Mooses ylensi käärmeen erämaassa, niin pitää Ihmisen Poika ylennettävän, että jokaisella, joka häneen uskoo [pisteuôn], olisi iankaikkinen elämä. (Joh. 3: 9-10, 14-15). [Tuo 15:s jae on tässä käytetyssä alkukielen tekstissä sana sanalta suomennettuna seuraavanlainen: *”jotta kukaan uskova häneen ei tuhoutu, vaan omistaisi elämän iäisen”.*]

Eräs saarnaaja tähdensi usko-sanana totella -merkitystä kertomalla muistavansa, lapsuudestaan kuinka äiti tehosti käskyjään sanomalla uhkaavasti: ”etkös usko? usko heti paikalla!” Saattaapa suomen kielen usko joissakin yhteyksissä, tilanteissa tai murteissa olla käytettävissä tottelemis-sanana merkityksessä. Kreikan sana pisteo ei kuitenkaan sanakirjan mukaan merkitse tottelemista. Se esiintyy kaikissa edellä lainatuissa Raamatun jakeissa eikä mitään muuta uskoksi käännettävää kreikan sanaa ole esiintynyt tässä käsiteltävää aihetta koskevissa esiin tulleissa raamatunjakeissa. Jos sellainen sana kuitenkin on olemassa, sille ei näyttäisi jäävän riittävästi tilaa, jotta sen perusteella olisi mitään mahdollisuutta kumota tässä esitettyjen Raamatun tekstien todistusta siitä, että Jumala lukee ihmisen vanhurskaaksi tämän uskoessa sydämessään todeksi Jumalan antaman lupauksen. Mutta sekin on Jumalan lahja:

”Sillä armosta te olette pelastetut uskon kautta, ette itsenne kautta - se on Jumalan lahja - ette tekojen kautta, ettei kukaan kerskaisi” (Ef. 2:8-9).

Tottelemista tarkoittavia sanoja on kreikan kielessä käytettäväksi. Tottelemista tarkoittamaan käännetään peitho tekstiyhteyteen nojaten. Sanajuuri peith- ilmaisee kuitenkin luottamusta ja siitä ovat alkuisin pistis, usko ja pisteuo, uskoa. Kuuliaisuutta tarkoittava sana on hypakoe. Miksi käytettäneenkään esimerkeissämme uskosta lupaukseen ja uskosta evankeliumiin tai Jeesukseen Kristukseen pist-alkuista sanaa totena pitämistä tarkoittamaan? Jotta me lukisimme sanaa niin kuin se on kirjoitettu. Luottamusta tarkoittavaan sanajuureen perustuvia sanojakin käytetään merkitsemään tottelemista ainoastaan tekstiyhteyden niin salliessa.

Tekstiyhteydeksi voi tulkita myös katolisen kulttuuriperinnön ja katolisen raamatunkäännösperinnön mieliimme iskostamat ennako-oletukset siitä, mitä rivien välissä on, avuksi suomentajan sanavalinnoille. Luterilaisessa perinteessä ns. ”lain kolmas käyttö” voi takaisinkytkettyä tekstiin kielenkääntäjän vaikeassa työssä. Raamatun kääntäjän tärkein pätevyys on Pyhän Hengen osallisuus työssä, jotta ymmärtää mistä tekstissä on kysymys. Paratiisin käärmettä imitoiden voisi kysyä: ovatko suomentajat aina todella ymmärtäneet mistä tekstissä on kyse.

6.2.3. Lain alla ilman rakkautta

Lakiliiton teoriaa tutkiva ja käytäntöä harjoittava ryhmä Israelissa Jeesuksen aikana oli fariseukset. Jeesus tapasi ehkä jo hieman maallistunutta fariseusten joukkoa, mutta kansa kaikesta päätellen piti heitä edelleen arvossa. Professori Hugo Odeberg kirjoittaa ”Fariseukset ovat todella sellaisia ihmisiä, jotka kokonaan ovat suunnanneet elämänsä Jumalan tahdon [---] toteuttamiseen.” (1943/1947, 37-38). Lundin teologisen tiedekunnan professori Odeberg oli kielinero, ja nerokas tutkija myös matematiikan, kemian ja atomifysiikan aloilla. Hän teki perinpohjaisen kieliopin Jeesuksen ajan Galilean arameasta ja tutustui farisealaisuuteen tutkimalla heidän kirjoituksiaan Jeesuksen ajalta.

Kun nuo kansan kunnioittamat fariseukset tulivat kuuntelemaan Jeesusta, tämä sanoi heille: **”Te olette isästä perkeleestä, ja isänne himoja te tahdotte noudattaa. Hän on ollut murhaaja alusta asti, ja totuudessa hän ei pysy koska hänessä ei**

totuutta ole” (Joh. 8:44). Juutalaiset järkyttyivät Jeesuksen sanoista kysyen häneltä eikö hänessä olekin riivaaja. Miten Jeesus saattoi sanoa noin pahasti uskonoppineille kilvoittelijoille? Samoin, kuin ne, jotka eivät totuudessa pysy, koska heissä ei totuutta ole, pysyi Jeesus totuudessa, koska hän on totuus (Joh. 14:6). Fariseusten vanhurskaus oli omavanhurskautta. Sen tuntomerkki on se, jonka Jeesus jo aikaisemmin oli heille ilmoittanut heissä havainneensa: **”minä tunnen teidät, ettei teillä ole Jumalan rakkautta itsessänne**” (Joh. 5:42).

On tavattoman vaikeaa ymmärtää, mitä merkitsevät selvät ja yksiselitteiset lauseet:

”Ei saata hyvä puu kasvaa pahoja hedelmiä eikä huono puu kasvaa hyviä hedelmiä” (Matt. 7:18). **”Mikä lihasta on syntynyt, on liha; ja mikä Hengestä on syntynyt, on henki**” (Joh. 3:6).

Kailan kirjassa ”Syvähenkinen elämä” Teofilus referoi Platonia:

”Se tarmo ja voima, joka panee liikkeelle inhimillisen toiminnan, myöskin henkisen, viime kädessä ja etupäässä on kotoisin ihmisluonnon alemmista kerroksista, intohimoista, vieteistä eli lyhyesti sanoen ihmiseläimestä” (1943,61)

”Viimekädessä ja etupäässä” ihmiseläin intohimoineen ja vietteineen tuottaa monenmoista. Mutta hengellistä liha ei tuota. **”Sillä minä tiedän, ettei minussa, se on minun lihassani, asu mitään hyvää**” (Room. 7:18). **”Jos te Hengellä kuoletatte ruumiin teot, niin saatte elää**” (Room. 8:13). ”Joka on syntynyt maasta, se on maasta” (Joh. 3:31).

Odeberg kysyy fariseuksista: Miten he sitten ovat tulleet pahoiksi? Ja vastaa: ”Aivan yksinkertaisesti sen kautta, että he ovat ottaneet tehtäväkseen tulla hyviksi” (39).

Jeesus tuli omiensa tykö, Israelin huoneen kadonneiden lampaiden luo, jotka enkelien toimen kautta saivat lain, mutta eivät sitä pitäneet. Hän sanoi: **”en minä ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä**” (Matt. 9: 13). Hän tuli siirtämään heidät lain kirouksen ansainneiden tilasta anteeksiantavan Jumalan rakkauden omistamisen tilaan. Hän tuli tietäen, että hänet uhrataan ylipappien toimesta, kuten Mooses uhreista on säätänyt, kuitenkin laista tietämättömien miesten kätten kautta. Kun hän nousi kuolleista, hän kehotti opetuslapsiaan: **”Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeliumia kaikille luoduille**” (Mark.16:15).

7. Uuden käskyn minä annan teille

”Uuden käskyn minä annan teille, että [ἵνα, hina=jotta] rakastatte toisianne, niin kuin minä olen teitä rakastanut - että tekin niin rakastatte toisianne” (Joh. 13:34). Jeesuksen virkkeen seitsemän ensimmäistä sanaa tarjoavat seitsemän mielenkiintoista selityskohdetta. On vastattava kysymyksiin, mitä tarkoittaa virkkeen sana ”uuden”, mitä tarkoittaa tässä ”käskyn”, mitä tarkoittaa ”minä annan” mitä ”annan” ja keitä ”teille”, mitä ”että”, joka onkin ”jotta” ja mitä ”rakastatte”. Raamatun lukijankin olisi pelkän sanojen latelemisen sijasta ymmärrettävä niiden sanoma, kyettävä vastaamaan myöntävästi kysymykseen: ”Ymmärrätkö myös mitä luet?” (Ap.t. 8:30).

7.1. ”Uuden”

Ensinnäkin tuon Jeesuksen lauseen ensimmäinen sana ”uuden” on suomennos sanasta κἀνῆν, kainen. Sana kainos ja saman sukuiset sanamuodot ovat peräisin sanajuuresta, joka merkitsee: ’astua esiin uutena, tuoreena.’ Sana νεός, neos tarkoittaa kokonaan uutta, mutta kainos laadullisesti uutta. (Novum 5.1984,438,2250)

Jeesus tuli omiensa tykö, ja kuten edellä jo on todettu, hän oli lähetetty Israelin huoneen kadonneiden lampaiden luo, eikä eläessään jättänyt tuota asemaansa. Jeesus ei kehottanut israelilaisia rikkomaan Mooseksen lakia. Mutta hän ei myöskään eläessään lisännyt Mooseksen 613 käskyyn uutta (kreik. neos, uusi) käskyä. Toinen toistemme rakastamiseen oli Moosekselta käskyjä:

”Älä kosta omaan kansaasi kuuluvalla äläkä pidä yllä riitaa hänen kanssaan, vaan rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Minä olen Herra. [---] Kohdelkaa joukossanne asuvia siirtolaisia ikään kuin he olisivat heimolaisianne ja rakastakaa heitä kuin itseänne, sillä te olette itsekin olleet muukalaisina Egyptissä. Minä olen Herra, teidän Jumalanne.” (3. Moos.19:18,34.)

Mitpä erikoista on siinä, jos Jeesus Israelin kansaa oleville opetuslapsilleen nostaa esiin uudessa tilanteessa uudella tavalla Israelin lakia. Sehän koski tuota sukukuntaa jo muutenkin. Jeesus itse sen täytti ja toisten synnit tuli sovittamaan.

Lain kolmas käyttö ei ollut kyseessä. Pois lähtönsä kynnyksellä hänen rakkautensa opetuslapsia kohtaan ei, jos oikein ymmärrän, saanut häntä säätämään lain kolmatta käyttöä sellaisena, kuin sitten esimerkiksi luterilainen yhtenäisyyden ohje sen säätää:

”Jumalan oikein uskovat, valitut ja uudestisyntyneet lapset tarvitsevat joka päivä tämän elämän ajan laista saatavaa opetusta, kehotusta, varoitusta ja uhkausta voidakseen vastustaa lihan himoja” (1577/1990,512)

Luterilainen ei ole Luther – joka toteaa sen merkittävän seikan, ettei Mooses päässyt Jordanin yli. Hän näkee lain sydämiin kirjoitetun Uuden muodon:

”Ei siinä ole Moosesta, ei mitään lakia, vaan Joosua, Kristus, joka johdattaa uskossa ja täyttää kaiken sen mikä Mooseksen kautta oli käsketty. Tämä tarkoittaa niitä, joille ei mitään lakia ole pantu, niin kuin Paavali sanoo, niitä, jotka eivät tule vanhurskaiksi teoista, vaan armosta, toisin sanoen, niitä, jotka eivät tee hyvää lain siihen pakottamina” (2009,184).

Voitaisiin ajatella, että Jeesuksen uusi käsky, rakkauden ja huolenpidon ääni, oli vielä sitä vanhaa, ennen kuin kaikki oli tapahtunut, mitä varten Jeesus tuli maailmaan, lähti maailmasta ja lähetti Pyhän Hengen niille, jotka uskoivat. Vasta sitten uskon ja rakkauden Uusi ihmeellinen lain kolmas ilmiö, joka oli oikeasti se ensimmäinen, ilmestyi opetuslasten sydämiin. Jo Siinailla toimi tuo ensimmäinen, jolla emme näe käskijää, jota totella, joka ei ole lain kaiku ja kopio. Hän on Rakkaus, joka piirsi Lain kivitauluihin niille, joilla ei sitä vielä itsessään ollut, joiden sydän oli kova, ja joiden luvattu maa oli vain maata. Mutta entäpä, jos Jeesus kuitenkin puhui jo siitä uudesta, josta jo Jermian kautta oli ilmoittanut Uudesta liitosta (Jer. 31:31).

7.2. ”käskyn”

”...käskyn minä annan teille, jotta rakastatte”. Voiko käskemällä rakastaa? Rakkaus on tekoja. Käsky tuottaa tekoja, ainakin tehostettuna varoituksilla ja uhkauksilla, kuten Yhtenäisyyden ohje sanoi. Mihin siinä rakkautta tarvitaan? Rakkaushan kirjoitti Siinain lain: **”Ja taulut olivat Jumalan tekemät, ja kirjoitus oli Jumalan kirjoitusta”** (2. Moos 32:16). **”Jumala on rakkaus”** (1. Joh. 4:8) Laki ja profeetat voidaan tiivistää käskyyn rakastaa Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistään niin kuin itseään (Matt. 22:37-40) ”Mutta ette sitä pitäneet”, totesi Stefanus. (Ap.t. 7:53.)

7.2.1. Lain neljä käyttöä

Kun lakia kunnioitetaan, opiskellaan ja yritetään noudattaakin ”pitävät sen vain ulkonaisesti”, on kyseessä Lutherin luokituksen mukaan lain toinen käyttötapa. Sellainen oli fariseusten tapa. Jeesus tunsikin, että heissä ei ollut rakkautta itsessään. Lain ensimmäinen käyttötapa oli se, kun Mooses löi taulut kallioon, särkien ne sirpaleiksi, kansan palvoessa kultaista vasikkaa. Toisessa lakisuhteessa laki oli ensimmäisellä sijalla, eikä siihen ilmaantunut rakkautta. (2009,189.)

Lisäisin tähän lain neljännen [vai monenneksikö tämä mahdollisessa allekirjoittaneelle tuntemattomassa laajemmassa tutkimuksessa asetettaneenkaan], nykykarismaattisen okkultistis-primitiivisen käyttötavan. Se perustuu jäljittelyn riittiin, joka on yksi magian harjoittamisen muoto. Kun tiedetään, että rakkaus tuottaa lain hyväksymää käyttäytymistä, yritetään lain mukaista käyttäytymiskaavaa toistamalla saada ilmestymään rakkaus. Mutta koska laki ei tuota rakkautta, tuottaa lain harjoittamisen kopio korkeintaan rakkauden kopion. Seurakunnan kokoukset voidaan mieltää yleisötilaisuuksina, joissa harjoitetaan jäljittelyn riittä. Silloin unohdetaan, että Jumalan Moosekselle antamiin käskyihin sisältyi kuvakielto (katso 7.7.3). Jo kristitty Augustinus 400-luvulla havaitsi kirkonmenot kuvaelmina. Hän kirjoitti: ”Sekä valtion julkisesti harjoittama jumaluusoppi että näyttämöä koskevat kuuluvat yhteen...” (Jumalan valtio, 369). Valtion sitten jo menetettyä uskonsa on näyttämö myös yksityistynyt. Jeesuksen pakanakristitylle opetuslapselle on kuitenkin tarjolla pakanakristityn Lutherinkin suosittelu kolmas lakisuhde Jeesuksessa Kristuksessa: rakkaus. Kun rakkaus on vallassa, ei lailla ole virkaa..

Tässä tarkasteltavassa tapauksessa, kun juutalaisten Kuningas puhui israelilaisille opetuslapsilleen, on otettava huomioon myös aika, paikka ja henkilöt. Jeesus, joka puhui opetuslapsille, edusti myös häntä, joka sanoi Jeremialle "Vaikka tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa niiden päivien tultua, sanoo Herra: Minä panen lakini [”opetukseni” RK 2012] heidän mieleensä ja kirjoitan ne heidän sydämiinsä, ja niin minä olen heidän Jumalansa ja he ovat minun kansani” (Jer.31:33). Kun hän oli täyttänyt lain ja kärsinyt kuolemanrangaistuksen lain rikkoneiden puolesta, Uusi liitto oli Jumalan puolelta tehty. Pakanoita näissä yhteyksissä ei varsinaisesti ollut edes mainittu.

Pakanoita ei edes mainittu, ja silti me pakanakristityt luemme Jeesuksen israelilaisille – lain alaisille – lain alaisten luo lähetettynä puhumia sanoja, haluamme

samastua noihin kuulijoihin, lakiliittoon kuuluviin, Mooseksen lain alaisiin. Mikäpä estääkään kirjan lukijaa samastumasta kirjan henkilöihin. Mutta miten sydämemme ja ymmärryksemme neuvoo meitä suhtautumaan Jeesuksen sanoihin ”Uuden [kr. *kainen*] käskyn [kr. *ἐντολην*, entolen, käsky, komento, laki yms.] minä annan teille”? Ut:ssa on tässä sana, jolla Mooseksen käskyjäkin ilmaistaan. Mooseksen lain uusiojulistukseksi käsittämällä Jeesuksen katsotaan julistavan Moosesta meille.

Mooseksen lakia Vanhan liiton puolelta Uuden liiton puolelle ei Jeesus silloita pakanakristityille. Israelin lakiliittoon ei Jeesus meitä oksastanut. On kristinuskoa tunnustavia seurakuntia, joissa ei ole uskovia. On Mooseksen ja Jeesuksen käskyt. Yhden jotta-sananaan että-sanaksi muuttamalla saamme lauseen jonka verukkeella sekoitamme israelilaiset pakanakansoihin, kristityt juutalaisiin, Vanhan liiton Uuteen liittoon, lakiliittolaiset armoliittolaisiin, jopa kolme lakisuhdetta toisiinsa?

7.2.2. Universaalinen laki koskee pakanoitakin

Moraalilaki käsitetään usein luonnonoikeuden ilmauksena (Cicero), kategorisena imperatiivina (Immanuel Kant) tai moraalitunteena (Westermarck) Roomalaisetkin tekivät ensin 10 laintaulua, lopulta niitä oli 12. Hammurabin laki käsitti 282 pykälää. Jeesuksen syntymää edeltäneellä vuosisadalla roomalainen oikeusoppinut, poliitikko ja filosofi Cicero määritteli puheessaan moraalilain jotenkin seuraavasti:

”On olemassa tosi laki, oikea järki, luonnon mukainen, pätevä kaikkiin ihmisiin, muuttumaton ja ikuinen. Se tehoaa hyviin ihmisiin. Eivät senaatti tai kansakaan voi vapauttaa meitä velvollisuudesta noudattaa tätä lakia. Se ei anna yhtä sääntöä Roomassa ja toista Ateenassa, eikä se ole yhtä yhtenä päivänä ja toista toisena päivänä. Se on oleva yksi laki, ikuinen ja muuttumaton, ainaisesti kaikkia sitova. Ja on olemassa yksi ihmisten herra ja hallitsija, nimittäin Jumala, tämän lain tulkki ja ylläpitäjä. Joka sitä ei noudata, hylkää paremman itsensä...” (Nordin 1995/1999, 119-120)

Kun Jumala, luonnonlain ylläpitäjä asettaa ymmärryksen ihmismieleen, niin mitä siinä oikein tapahtuu? Tuleeko sinne ”käsky käskyn päälle, läksy läksyn päälle” (Jes. 28:10)? Entä onko siellä jotakin kirjoitettuna ennen tuota tapahtumaa? Jos Jumalan rakkaus tuo hyvyyden ihmisen sydämeen, niin missä se jumalattoman oikeudentunto eli omatunto sijaitsee? Samaan sydämeen eli sisimpään se on asettunut. Eikä kyseessä ole vain tieto hyvästä vailla hyvää tahtoa. Paavali kirjoittaa siitä seuraavaa:

”Sillä kun pakanat, joilla ei lakia ole, luonnostansa tekevät, mitä laki vaatii, niin he, vaikka heillä ei lakia ole, ovat itse itsellensä laki ja osoittavat, että lain teot ovat kirjoitetut heidän sydämiinsä, kun heidän omatuntonsa myötä-todistaa ja heidän ajatuksensa keskenään syyttävät tai myös puolustavat heitä...” (Room. 2:14-15).

1700-luvulla eli Saksassa Königsbergissä (nykyinen Kaliningrad) filosofi Immanuel Kant. Hän ei useinkaan käynyt kirkossa, mutta kun hän 1804 kuoli, kaupungin kaikkien kirkkojen kelloja soitettiin hänelle. Myös Kant oli havainnut, että pienillä lapsillakin on oikeuden tunto:

”Tahtoessaan korjata asian [edistää siveellisyyttä] haalimalla kaikkialta kokoon siveellisyyden vaikuttimia, tehdäkseen lääkkeen voimakkaaksi, he turmelevat sen. [---] Alaikäiset lapsetkin tuntevat sen [vieraista vaikuttimista vapaan oikeudenmukaisuuden] vaikutuksen, ja niille ei koskaan pitäisikään koskaan opettaa velvollisuuksia muulla tavoin” (Kant: Tapojen metafysiikan perustus WSOY 1990,98).

Pienillä, vielä puhumaan oppimattomilla lapsilla on tehty viime vuosikymmeninä ainakin kaksi mediassa julkaistua tutkimusta lyhyiden nukketeatteriesitysten avulla. Lapsi valitsi omakseen oikein toimineen nukken väärin tehneen sijasta. Lapset kokivat, mikä on oikein. Tiede-lehdessä oli helmikuussa 2020 kirjoitus tutkimuksesta, jossa todettiin pienten lasten oma-aloitteisesti jakavan omastaan herkkupalan sitä haluten katsovalle, vaikka olisivat itsekin halunneet syödä sen.

7.2.3.Tieto, totteleminen vai ymmärrys?

Oikeudentunto ja auttamisen tahto ihmisellä siis ovat, ja niitä hänen edellytetään noudattavan. Kun natsihallinnon kukistumisen jälkeen Saksassa natsien rikoksista järjestettiin Nürnbergin oikeudenkäynti, monet syytetyistä puolustivat tekojaan sillä, että olivat noudattaneet käskyjä, joita he sotilaina olivat velvollisia noudattamaan. Tuomarit nähtävästi katsoivat, että suorittava porras / yksilö on teoistaan vastuussa ja tottelemisesta vastaa totteliija, ei käskijä. Näinhän oikeusistuimien kaiken toimii, olipa kyseessä kansanmurha tai näpistys, tai olipa kyseessä sodan voittaja tai sen hävinnyt.

Käskeyjen noudattaminen ei siis todista ihmisen hyvydestä tai pahuudesta mitään. Käskeyjen alaiseksi asettumisen eri syiden taustalla on yleensä oman edun tavoittelu. Oikeuden erottaa vääryydestä jokainen itse. Toinen ei voi tehdä sitä puolestani.

Jalot sielut ovat lausuneet uljaita oikean ja hyvän julistuksia, mutta tahtoa ja voimaa jaloksi muuttumiseen heillä ei ollut meille antaa. Sen voi antaa vain Jumala. Hyvän ja pahan tiedon puu ehkä antoi ihmiselle tiedon, mutta tieto yksin on arvoton. Platonin Faidrosissa Sokrates kertoo, kuinka yksi muinaisista jumalista, Theuth oli keksinyt mm. kirjoitustaidon. Theuth esitteli sen Egyptin kuninkaalle, Thamukselle, Theuth sanoi keksintönsä tekevän egyptiläisistä viisaita ja hyvämuistisia. Kuningas Thamus näki kuitenkin asian toisin. Mahdollisuus tehdä muistiinpanoja heikentäisi ihmisen sisäistä kykyä muistaa. Kirjoituksen suhdetta viisauteen hän kuvasi lausuen:

”Näennäisviisautta sinä oppilaillesi opetat etkä totuutta; he lukevat paljon ilman ohjausta ja luulevat tietävänsä kaiken, kun he itse asiassa ovat tietämättömiä ja sietämättömiä, näköjään viisaita mutta eivät todella” (Platon 1999 III,200–201/274c–275b).

Giorgio Colli, kirjassaan ”Filosofian synty”, pitää Platonin eri tekstien perusteella olennaisena sitä, että nuokin kirjoitukset olivat enää vain filosofiaa, aiemman viisauden ystävyttä, kun taas Sokrates vielä oli viisas, eikä ”jättänyt jälkeensä mitään kirjoitettua [---] se on juuri sitä, mitä kreikkalaisilta viisailta voidaan odottaa” (1975/2005,106)

Tiedon hankintaan on myös nykyisenä aikana erinomaisia mahdollisuuksia. Hyvän ja pahan erotuksen eettistä tietoa tarjotaan, ja kedon käärmeikin kuvailee seurakunnalle, kuinka ”te tulette tietämään”. Mutta vielä on Jumalan seurakunnan salaisuus tämän maailman sofisteille ja skolastikoille yhtä kaukana kuin kenelle tahansa ja koko

”...sen salaisuuden taloudenhoito, joka ikuisista ajoista asti on ollut kätkeytynä Jumalassa, kaiken Luojassa, että Jumalan moninainen viisaus seurakunnan kautta nyt tulisi taivaallisten hallitusten ja valtojen tietoon” (Ef. 3: 9-11).

Se, mikä ei ole taivaallisten hallitusten ja valtojen tiedossa, ei kasva maasta. **”Joka on syntyisin maasta, se on maasta, ja maasta on, mitä hän puhuu; hän, joka taivaasta tulee, on yli kaikkien”** (Joh. 3:31). Eusebiuksen historiassa on kristittyjen kuvaus maallisen viisauden edustajista:

”Jos joku esittää heille kohdan jumalallisesta kirjasta, he tutkivat, voivatko siitä tehdä konjunktiivisen vai disjunktiivisen päätelmän muodon [---] harrastelevat geometriaa [alun perin maanmittausta, kr. nomos laki, verbistä nemô, jakaa, osittaa], sillä he ovat maasta ja puhuvat siitä mikä on maasta, mutta eivät tunne häntä, joka tulee ylhäältä” (320/1937, 281).

7.3. ”minä annan”

Jumalan nimen sijalla Raamatussa ovat usein hänen sanansa ”minä olen”. Nuo sanat esiintyivät myös monissa Jeesuksen lausumissa. Kun hän tuossa tutkimassamme lauseessa esittää sanat minä annan, se kuvaa Jumalaa puuttumassa ihmisen täällä oloon Jeesuksen kautta. Mitä hän Jeesuksessa ihmiskunnalle antoi? ”Tämä on se liitto” (Jer. 31:33), (Hepr. 8:10) ja (Hepr. 10:16). Jumala teki uuden liiton. Vanha liitto oli lakiliitto. Kuitenkin Jeesus on edelleen monille:

”hän, joka on sanonut heille: ”Tässä on lepo; antakaa väsyneen levätä, tässä on levähdyspaikka”. Mutta he eivät tahtoneet kuulla. Niinpä on Herran sana oleva heille: ”Käsky käskyn päälle, käsky käskyn päälle, läksy läksyn päälle, läksy läksyn päälle, milloin siellä, milloin täällä” (Jes. 28:12-13)

Ylipapit, kirjanoppineet ja vanhimmat eivät tahtoneet kuulla Jeesusta vaan eliminoivat hänet maan päältä. Niinpä he ovat edelleen lakiliitossa ja Herran sana tosiaankin on heille Mooses ja profeetat – kunnes heidän silmänsä ja korvansa avataan. Entä me pakanakristityt? Lain suhteen meitä on kahta päätyyppiä. Ne, jotka soveltavat lakia toisiin ihmisiin, saarnaavat lakia. Ne, joissa on rakkaus itsessään, julistavat evankeliumia.

”Minä annan” sanoi Jeesus uudesta rakkauden käskystä. Vanhalle luomukselle käsky on vain osa ”Moosesta”, mutta uudelle luomukselle se on sydämen tila, sillä hän rakastaa Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä niin kuin itseään.

Nyt seuraa kysymys, eikö Jeesuksen käskyjä tule täyttää. Tietenkin Jumalan esittämät käskyt Mooseksen kautta Israelin kansalle ja Jeesuksen kautta israelilaisille ovat tarkoitettut täytettäväksi. Israelin sukukunta lupasi Jumalalle Siinailla: ”Kaikkeaa, mitä Herra on puhunut, me noudatamme ja tottelemme, ja Mooses vihmoi liiton verta kansan päälle. Tuo laki on osa sitä liittoa, millä Israel, Jumalan omaisuuskansana on erotettu muista, vaikka nyt osittain hajaantuneena eri puolille maailmaa. ”Minä olen Herra, teidän Jumalanne, joka olen teidät erottanut muista kansoista” (3. Moos.

20:24). Siinain liiton yhdistämää ja muista erottamaa kansaa kutsuttiin myös seurakunnaksi. Samoin Uuden liiton seurakunta on maailmasta erotettuna yhtä.

Paavali kirjoittaa laista, ettei ”mikään liha tule hänen [Jumalan] edessään vanhurskaaksi lain teosta; sillä lain kautta tulee synnin tunto” (Room. 3:20). Jeesus tuli tekemään Uuden liiton Israelin huoneen kadonneitten lampaiden kanssa; antamaan armon langenneille. Kuolemallaan ristillä hän sovitti koko maailman synnin. Ihmisyksilö, vaikka ei olisi koskaan kuullut Mooseksen lakia olevankaan, voi silti tehdä syntiä. Hänen omatuntonsa voi syyttää häntä hänen hyvinä ja oikeina pitämiensä periaatteiden loukkaamisesta. Pyhä Henki näyttää todeksi synnin. Evankeliumi Jeesuksesta Kristuksesta on julistettava kaikkialla maailmassa.

Jeesuksen kuunteleminen on hänen omilleen hyvin tärkeää. Me emme kuuntele hänen ääntänsä lain käskystä vaan rakkaudesta häntä kohtaan. Jeesus vertaa kansaansa lampaisiin kuvatessaan itseään Hyvänä paimenena:

”lampaat kuulevat hänen ääntänsä; ja hän kutsuu omat lampaansa nimeltä ja vie heidät ulos. Ja laskettuaan kaikki omansa ulos hän kulkee niiden edellä, ja lampaat seuraavat häntä, sillä ne tuntevat hänen äänensä” (Joh. 10:3-4).

Ulkoiset käskyt ovat paenneet rakkautta, niiden kaiutkin ovat vaienneet ja rauha vallitsee. ”minun rauhani – sen minä annan teille. En minä anna niin kuin maailma antaa. Älköön teidän sydämenne olko murheellinen” (Joh. 14:27).

7.4. ”annan”

Kaiken, mitä Jeesukselta saamme, hän antaa. Edes hänen henkeään eivät häneltä olisi muuten voineet ottaa. Jeesus sanoi: **”Ei kukaan sitä minulta ota, vaan minä annan sen itsestäni”** (Joh. 10:18). Vaikka tietoaikin saa hankkia, ei elävän sanan julistajaksi voi vain opiskella. **”Sillä minä annan teille suun ja viisauden, jota vastaan eivät ketkään teidän vastustajanne kykene asettumaan tai väittämään”** (Luuk. 21:15). Emme voi olla elävän veden lähteitä, vaan **” se vesi, jonka minä hänelle annan, tulee hänessä sen veden lähteeksi, joka kumpuaa iankaikkiseen elämään”** (Joh. 4:14). Jeesus on Sana ja Sana on leipä. Jeesus sanoo leivästä, jonka antaa: **”Ja se leipä, jonka minä annan, on minun lihani, maailman elämän puolesta.”** (Joh. 6:51). Kaiken, mitä palvelutyössämme välttämättömästi tarvitsemme, hän antaa. **” Ja minä annan heille iankaikkisen elämän”** (Joh. 10:28).

7.5. ”teille”

Keitä Jeesus tarkoittaa tuossa tilanteessa sanallaan ”teille”? Hän puhui yhdelletoista opetuslapselleen. Juudas, johon oli mennyt saatana, oli juuri poistunut yöhön. Siinä he olivat Jeesuksen viimeisellä aterialla. Lähinnä Jeesusta istui Johannes. Ei ollut kaukana myöskään Pietari. Hänessä Jeesus oli jo havainnut sitä uskoa, jonka varaan hän rakentaa seurakuntansa. Tuona yönä Pietari kertoi olevansa valmis kuolemaan Jeesuksen puolesta. Hän ei vielä tiennyt, että pian kieltäisi edes tuntevansa tätä.

Ne, joille Jeesus kertoi antavansa uuden käskyn, olivat siis a) hänen kutsumiaan, b) oletuslapsiaan, c) maallisen työnsä ääreltä kutsuttuja, d) tavallista kansaa sosiaaliselta asemaltaan, e) juutalaisia, f) miehiä. Luetteloja voisi jatkaa. Luetellut seikat ovat ulkonaisia, muodollisia. Kyseessä ei ole Jeesuksen lauseen kohderyhmään pääsyn vaatimusten lista. Se on kuitenkin lista eräistä ominaisuuksista, jotka eivät olleet esteitä kohderyhmään kuulumiselle. Ehkä se onkin tällaisen listan ainoa tarkoitus.

Uusi käsky on yhtä kuin Uusi liitto. Paljon suurempaa joukkoa edusti tuo opetuslasten joukko, joka kuuli Jeesuksen puheen. Suuressa joukossa, jota uusi käsky koskee, uskotaan olevan enemmän pakanoita kuin juutalaisia siksi, että siinä on kaikkia kansallisuuksia. Tämä pitää paikkansa, **jos uusi käsky tulkitaan sydämiin kirjoitetuksi rakkautena, joka ei ole lain noudattaja vaan lain ideaalimalli.** Uusi käsky on silloin yhtä kuin Uusi liitto.

Opetuslasten varhainen ja myöhäinen kausi voisivat olla sen erotuksen nimi, joka Jeesuksen uuden käskyn ymmärtämisessä esiintyy. Tässä tulee mieleen vastaavan jaon soveltaminen filosofiaan. Varhainen Wittgenstein kirjoitti Tractatuksen, jossa pohtii kielen ja maailman välisen yhteyden edellytyksiä. Oltuaan välillä opettajana, hän palasi filosofian pariin uusien käsityksin, tehden tutkimusta kielen perheyhtäläisyydestä ja myös säännön seuraamisen ongelmasta. Wittgensteinia tunnetaan nyt varhainen Wittgenstein ja myöhäisempi Wittgenstein. Tuota muutosta ei voi rinnastaa valtavaan muutokseen opetuslapsissa, mutta nimitys varhainen ja myöhäisempi kuvaavat kuitenkin muutosta ikään kuin eri ihmiseksi.

Vertausleikkiä jatkamalla filosofin kielen ja maailman välisen yhteyden voikin rinnastaa lain ja käyttäytymisen väliseen yhteyteen. Myöhempi Wittgenstein näki säännön seuraamisen ongelmana, kuten tavallaan myöhäisempi opetuslapsikin, varhaisemman oltua vielä ymmärrykseltään lakiliiton lapsi. Myöhäisempi opetuslapsi

ilmaantui helluntaina, uusi luomus ylhäältä, Hengestä syntynyt henki. ”Seurakunnan perustus” Pietari ei enää kieltänyt Jeesusta ihmisten edessä vaan saarnasi Kristusta tuhatpäiselle joukolle. Nyt ei vierellä ollut Opettajaa, jolta kysellä, vaan hänellä oli Henki, ymmärrys ja voima. Häntä ei saanut liikkeelle käskytyks eikä säännön seuraaminen vaan uusi käsky: rakkaus, Herran Henki. Nyt hän oli sen saanut. Hänellä, joka lupasi: ”minä annan” oli nyt kaikki valta Taivaassa ja maan päällä.

7.6. ”jotta”

”Nyt Ihmisen Poika on kirkastettu [ἐδοξασθη ,edoksasthe, kirkastettiin], ja Jumala on kirkastettu [kirkastui] hänessä” (Joh.13:31). Tämän sanoi Jeesus, kun Juudas oli lähtenyt. Tuossa puheessaan – samassa sitaatissa eli tekstissä samojen lainausmerkkien sisällä – Jeesus kertoi antavansa uuden käskyn, ”[ἵνα, hina]= **jotta** [= ”siinä tarkoituksessa, että”] **rakastatte toisianne, kuten minä rakastin teitä, jotta myös te rakastatte toisianne**” Uusi käsky ja Jeesuksen rakkaus näyttävät samastuvan. Ne esiintyvät, jotta rakastatte toisianne. Että-sana kreikankielisessä alkutekstissä olisi ὅτι, lausutaan hoti. Jotta-sana antaa lauseelle merkityksen: Jotain kerrottiin tehtävän, jotta [= siinä tarkoituksessa, että] jotain tapahtuu. Niinpä uuden käskyn vaikutus on rakkauden ilmeneminen, kuten Jeesuksen rakkauden vaikutus oli rakkauden ilmeneminen.

Jeesus opetti yksinkertaisesti. Eräässä TV-sarjassa maan alaiselle toimintaryhmälle milloin mistäkin ilmaantuva salaisen viestin tuoja, tapasi aina muistuttaa: ”Kuunnelkaa tarkasti; sanon tämän vain kerran!” Jeesuksen virke uudesta käskystä voitaisiin alakoulussa tai yliopistossa jakaa kahdeksi virkkeeksi: 1 ja 2, molemmissa kaksi lausetta: a ja b, seuraavasti: 1a: Rakastin teitä, 1b: jotta teissä syntyisi keskinäinen rakkaus. 2a: Annan teille uuden käskyn, 2b: jotta teissä syntyisi keskinäinen rakkaus. Joku noista ”varhaisemmista” opetuslapsista saattoi ihmetellä, millainen on käsky, joka vaikuttaa rakkautta kuulijoissa. Meidän ”myöhempien” opetuslapsien on helpompi yhdistää Uusi käsky Uuden liiton lakiin, joka annetaan sydämiimme, se on Jumalan rakkaus, joka on itsessään ”lain täyttämys” (Room. 13:10), niin kuin hän oli lain antajakin (5. Moos.5:22) Jumala on rakkaus (Joh. 4:8 ja 1. Joh. 4:16) Jumalan rakkauden täyttäessä ihmisyksilön sydämen, hän rakastaa vihamiehiäänkin.

Jeesuksessa Jumalan rakkaus ilmestyi ihmisille. Kun hän oli opetuslastensa keskuudessa, Jumalan rakkaus oli ihmisten keskuudessa, jotta ”keskinäinen rakkaus” (Joh. 13:35) syttyisi Jeesuksen rakkaudesta hänen opetuslapsiinsa, levitäkseen heidän kauttaan edelleen. Eihän tämä ole vaikea ymmärtää? Mutta nyt oltiin tilanteessa, jossa Jeesus oli juuri lähtemässä pois maailmasta. Kuinka Jumalan rakkaus voisi sen jälkeen ilmestyä, jotta rakkauden tuli ei poistuisi Jeesuksen mukana maan päältä? Jeremian kautta Jumala ilmoitti tekevänsä ”niiden päivien tultua” liiton heidän rikkomansa Siinain-liiton tilalle ”Minä panen lakini heidän sisimpäänsä ja kirjoitan sen heidän sydämiinsä” (Jer. 31:33). Heprealaiskirjeessä tuo Jeremian jae toistetaan, kun ensin todetaan: ”Sillä hän on yhdellä ainoalla uhrilla ainiaaksi tehnyt täydellisiksi ne, jotka pyhitetään” Kyseessä on Jeesuksen uhri Golgatalla. Juuri tuo uhri oli se Jumalan rakkauden sydämet särkevä (kuin Mooseksen särkemät lain taulut) ja uusiksi luova väliintulo, jota julistetaan syntisille, ”kunnes pakanain täysi luku on sisälle tullut” (Room. 11:25). Ei laki särkenyt sydämiä. Sydämistynyt Mooses särki lain taulut. Valmistautuessaan ottamaan kaiken vallan Taivaassa ja maan päällä juutalaisten kuningas lupasi liiton rikkoneille rakkauden uuden käskyn.

Lain kolmas käyttö sellaisena kuin luterilaiset sen ymmärtävät Lutherin poistuttua on lähtöisin ihmisen psyykestä ja kummittelee helluntailaisissakin helluntain poistuttua. Juuri tässä kohden tämä usein toistuva alustus on vielä esitettävä. En tosiaan näytä selviävän ilman luterilaisia. Kun eräät katolilaiset ruhtinaskunnat Saksanmaalla ottivat vastaan Lutherin evankeliumin, ne kääntyivät luterilaisiksi ruhtinaskunniksi. Niiden asukkaille alettiin sitten julistaa evankeliumia Lutherin tulkinnan mukaisena. Kuitenkin Arffman kertoo, että vuonna 1526 julkaistussa ’Saksalaisessa messussa’:

”Luther myönsi, että evankeliumin vastaanottanutta ja siihen sitoutunutta seurakuntalaisten joukkoa ei ollut syntynyt edes Wittenbergissäkään” (1996,172).

Tämän päivän seurakuntalaisten joukossa, joka koostuu evankeliumin vastaanottaneista ja siihen sitoutuneista, on liittouskollisuutta horjuttava epäuskon ongelma. Kahden liiton tuen varaan johtaa sen uskon hiipuminen, että Jumala voisi minua, näin kelvotonta uskovaa rakastaa. On kuitenkin jotain pysyvää, johon tarttua. On laki, josta ei katoa piirtokaan. Mitäpä vikaa käskyissä olisi. Eikö Mooseksen lisäksi myös Jeesus antanut niitä? Otanpa siis laista lisätukea, etten peräti huku. ”Lain kolmas käyttö” alkaa korvata sen mistä käytimme ilmausta ”lain kolmas ilmiö” (sivu 22).

Siksi jotta-sanana ilmaantuminen maan alaisesta piilostaan Uuden käskyn perään saattaa hämmentää meitä, ja yritämme löytää pelastuksen ”tästä ajasta” eli aikamuodosta sanan ”annan” kohdalla lauseessa ” Uuden käskyn minä annan...” Eikö Jeesus siinä antanutkin käskyn? Antoiko siinä juutalaisten Kuningas käskyn juutalaisille Vanhaan liittoon kuuluville noudatettavaksi. Vai oliko niin, että tuolla viimeisellä aterialla oli jo tultu H-hetkeen ja Uuden liiton uhrin antaminen Jerusalemissa aloitettu ”jotta [---] rakkaus voittaisi sokean pakon, joka ajaa ihmiset maksamaan elämästään vihan hintaa” (Menninger 1955,5).

Tutkitaan Sanaa. Voisikokaan verbin aikamuoto olla väline, uhattaessa tulkintaamme Uuden- ja Vanhan liiton rajankäynnistä? Kun kerrotaan annettavan uusi käsky, sana ”annan” sisältää suomenkielessä nyky-aikamuodon ja tulevan tapahtuman aikamuodon. Kuinka lienee kreikan kielessä? Katsotaan Raamatusta, siihen voi luottaa. Jeesus käytti tuona ”annan” sanana kreikan sanaa didomi. Se on Novum 5 Teologisen sanakirjan mukaan kieliopillista muotoa akt. prees. ind. yks. 1. kuten Luuk. 4:6 lupaus: Jos tahdon, annan didomi akt. prees. ind. yks.1. taikka Joh. 10:18 [tulevaisuudessa] annan tithemi akt. prees. ind. yks.1. Esimerkkien valossa näyttää siltä, että Jeesus saattoi tarkoittaa antavansa tuon viimeisen aterian jälkeen Golgatan uhrillaan Uuden liiton Jumalan ja ihmisen välille.

On kuitenkin hyvä vielä tuoda katkelma Jeesuksen puheen alkuosaa alkukielisen tekstin sanojen järjestyksessä, sana sanalta suomennettuina:

”---] kuten sanoin juutalaisille, että mihin menen minä, te ette voi tulla, myös teille sanon nyt. Käskyn uuden annan teille, jotta [---]”.

Tuossa suomen sana ’menen’ oli kreikan sana hypēgō, muotoa akt. prees. ind. yks. 1. ja sana ’annan’, kuten ylempänä on jo esitetty: didomi, muotoa akt. prees. ind. yks. 1.

Mutta mitä kreikan preesensistä sanoo teologi, professori Lars Aejmelaeus? ”Uuden testamentin kreikan kieliopissa” sivulla 171-172 hän kirjoittaa:

”Preesensvartalo kuvaa toimintaa, joka ei ole saavuttanut täyttymystään. Preesensvartalossaan verbit ilmentävät näin kestoiltaan pitkäaikaista, kehittyvää jatkuvaa, toistuvaa toimintaa [---] Preesensia käytetään kansanomaisessa tyyliässä välillä myös futuurin asemesta”.

Kopioidaan tähän interlineaarisen Novumin riveiltä professorien ja piispojen vastuulla aikaan saadut sanojen suomennokset osasta tekstiämme Joh. 13:34:

εντολεν καινεν διδωμι υμιν, ινα αγαπατε [---] καθος ηγαπησα υμας, ινα
käskyn uuden annan teille, jotta rakastatte [---] kuten rakastin teitä, jotta

Mooseksen käskyistä ei seurannut rakkautta. Niitä piti noudattaa, jotta menestyisi ja kauan eläisi maan päällä. Ei Jeesuksen käsky, josta seuraisi rakkaus, ollut Vanhan liiton käsky vaan se oli jo Uuden liiton lakia, joka kirjoitetaan ihmisten sydämiin, ja jonka nimi on rakkaus. Rakkaus on vapautta, tahtoa, lakia, mutta niitä rakkaus on omana itsenään. Ne eivät ole sen lisiä, eivät edes sen ominaisuuksia. Ne ovat maailmaa, rakkauden valossa.

Jeesus oli kuitenkin vielä lähetettynä Israelin huoneen kadonneitten lammasten luo, juutalaisten Kuninkaana, tekemässä Jumalan ja Israelilaisten välistä Uutta liittoa, jonka jo Jeremia näki:

”Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin minä teen Israelin heimon ja Juudan heimon kanssa uuden liiton; en sellaista liittoa kuin se, jonka minä tein heidän isäinsä kanssa silloin, kun minä tartuin heidän käteensä ja vein heidät pois Egyptin maasta, ja jonka liittoni he ovat rikkoneet, vaikka minä olin ottanut heidät omikseni, sanoo Herra. Vaan tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa niiden päivien tultua, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän sisimpäänsä ja kirjoitan sen heidän sydämiinsä; ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani” (Jer. 31:31-33).

On siis selvää, että Jeesus ei lisännyt Mooseksen lakiin uutta käskyä. Mutta koska käsky keskinäiseen rakkauteen jo oli Mooseksen kirjassa (3. Moos 19:18 ja 34), on tässä päätelty Jeesuksen tarkoittaneet omaa tehtäväänsä, joka ei ollut uusien kivitaulujen vaan kokonaan Uuden liiton valmistamista. Miten varhaisempi opetuslapsi Jeesuksen sanat tulkitsikin, myöhäisempi opetuslapsi otti vastaan helluntaina rakkauden ylhäältä ja sai Jeesuksen virkkeen toteutumisessa siirtyä jotta-sanan paremmalle puolelle.

Jeesus ristiinnaulittiin juutalaisten Kuninkaana. Vasta kuolemansa jälkeen, noustuaan kuolleista ja puhutellessaan opetuslapsiaan, hän sanoi: **”Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeliumia kaikille luoduille”** (Mark. 16:15). Hän oli kuollut sovittaakseen koko maailman synnin, jokaisen, joka häneen uskoo.

7.7. ”rakastatte”

Sanonta ”Rakkaalla lapsella on monta nimeä” sopii rakkauteenkin – kukapa ei siitä pitäisi. Mutta mitä useampia nimiä tarvitaan, sitä kauempana kohteesta ollaan, vai miten lienee tässä tapauksessa.

7.7.1 Neljä kreikan sanaa

Kun mietiskelemme sitä, että Jeesus ei tarkoita tuossa ystävällisyyteen ja huolehtivaisuuteen liittyvää ihmisrakkautta φιλεο, fileô, ja kun pidämme ymmärrettävänä, että kyseessä ei ole myöskään eroottinen rakkaus ερωω, eraô, niin voimme jopa ihmetellä, kun Jeesus ei tässä käytä myöskään sanaa stergô, vanhempien lapsiin ja lasten vanhempiinsa suuntaamaa, tai hallitsijan ja alamaisten kesken vallitsevaa rakkautta. Jeesus käyttää siinä sanaa agapé. Se kirjoitetaan kreikaksi αγάπη. Sanakirjassa on tästä sanasta selitystä niin monta sivua, ettei niitä tässä aleta analysoida. Päätelen agapen tarkoittavan aktiivista, koko elämää suuntaavaa, alati läsnäolevaa, toiminnaksi purkautuvaa rakkautta. Sana esiintyy esimerkiksi Paavalin lauseessa: ”**Sillä tähän nykyiseen maailmaan rakastuneena** [agapesas] **jätti minut Deemas ja matkusti Tessalonikaan**” (2. Tim. 4:10).

Kun siis Johannes kirjoittaa: ”Jumala on rakkaus” (1. Joh.4:8 ja 12), ja käyttää siinä sanaa agapé, ei tuo sana ole lisäys kohteensa nimiluetteloon. Monta on nimeä annettu hänelle, joka nimeä kysyttäessä vastasi ”minä olen”. Pakanauskontojen monet jumalat ovat elinkeinojen jumalia. Ne toimialat siirtyivät joustavasti kristillisen uskonnon harjoittamiseen siirryttäessä suojeluspyhimysten vastuualueiksi. Rakkaus ei ole erisnimi. Erisnimi erottaa nimetyt toisistaan. Yksi ainoa ei tarvitse sellaista. Mikään neljästä rakkautta merkitsevästä kreikan sanasta ei riitä kuvaamaan sitä mistä Johannes kirjoittaa. Hän ilmoitti kuitenkin meille nimen, jossa voimme pelastua. Nimi on Jeesus, Kristus. Hänessä Jumalan rakkaus ilmeni meille.

7.7.2. Todellisuuttavastaavuus

Uskomusjärjestelmät eivät rajoitu perinteisiin uskontoihin. Mennessämme nyt töytäisemään kumoon jumalankuvaa emme mene paikalle suoraan vaan ajamme nopean kierroksen (ilman ajokorttia) ulkoisen todellisuuden kautta. Tiede jakoi maailman neljään perusaineeseen: maa, vesi, tuli ja ilma. Noin 400 eKr esitettiin teoria aineen jakamattomista murusista; atomiteoria. Kukaan ei kuitenkaan ollut

yksittäistä atomia nähnyt. Teoria ei ole fakta. Tilanne oli samaa kuin nykytieteessä pimeään aineen oletus. Tehokkaasta etsinnästä huolimatta siitä ei hiukkastakaan osunut havaintolaitteisiin (lieneekö osunut myöhemminkään). Siitä huolimatta pimeä aine täytyy olettaa, koska ilman sitä gravitaatioteoria olisi vaikeuksissa. Tiedeusko on dogmaattinen, ortodoksinen ala. Siinä joukko uskoo, opettajat pitäytyvät kirjoituksiin ja kirjoitukset tuottaa arvailijoiden luokka, joka jatkuvasti pyrkii ja myös uskoo saavansa yhteyksiä todelliseen olevaan. Tiedeusko kohdistuu siihen mitä uskova ei havaitse. Ihmisaistein todennettavia asioita pidetään faktoina. 1500-luku oli kristinuskon roomalaisen sovelluksen luoneen operaattorin rappioajan globaalisen organisaation vallan kyseenalaistaneiden liikkeiden syntyä Euroopassa. 1600-lukua pidetään nykyaikaisen luonnontieteen synnyn vuosisatana. Luterilaiseen herätysliikkeeseen, pietismiin lukeutuneiden vanhempien maallistunut lapsi Immanuel Kant 1700-luvulla käänsi havaitsijan ja havaittavan suhteen. Niin suuri osa havaitsemastani maailmasta on aivojeni tuotetta, että ulkopuolellani olevan todellisuuden osuudesta josta olen vakuuttunut en silti ole luotettavasti tietoinen.

Voin kuitenkin asiaan erikseen paneutuessani ymmärtää, että avaruus, jonka kuvittelen havaitsevani tähtien välissä, ei välity minulle aistieni kautta. Avaruus ja aika eivät ole. Aistimellisuuden formaalit edellytykset aivoissani ovat osa tajuntani kuvaa ulkoisesta. Ulkoista ne eivät ole. Prolegomenassa Kant esittää ajan ja avaruuden jäävän mieleemme jäljelle vaikka kaikki havaintoaines poistetaan (12783/2005,79). Puhtaan järjen kritiikissä Kant kirjoittaa:

”Ihmisjärjen skandaaliksi jää silti se, että olioiden (joista kuitenkin saamme kognitiomme koko aineiston, jopa sisäiselle aistillemmekin) olemassaolo ulkopuolellamme on hyväksyttävä pelkkänä uskonasiana [---] olen tietoinen olemassaolostani ajassa (ja siten myös sen määräytymisestä ajassa) sisäisen kokemuksen kautta” (1787/2013, 499).

Voisin puolustaa avaruuttani, että sehän onkin vain tyhjää tilaa tähtien välissä. Mutta jo Parmenides joskus 500 – 450 eKr kirjoitti ylös yksinkertaisen toteamuksen: ”tyhjää ei ole”. Joonialainen luonnonfilosofia etsi perustetta olevien takaa. Nordin kuvaa Parmenideen ajattelua:

”Oleva on yksi ja jakamaton. Se on muuttumaton ja ikuinen; vielä paremmin sanoen se sijaitsee ajan tuolla puolen, ikuisessa nykyhetkessä” (1995/1999,31).

Timon runoili:

”Parmenideen, tuon ylevämielisen luuloton voima, joka näkyväisen petturuudesta sai eroon ajatukset” (/2003,326).

Samalla sivulla 336 Diogenes Laertioos kirjoittaa Parmenideen sanoneen filosofiasta: ”Filosofiaa on kahtalaista, toinen perustuu totuuteen, toinen luuloon”

Näiden filosofien valossa herää kysymys, kuinka suuri osa filosofiastamme, joka Parmenideen päivien kaikenkattavuudesta on jakautunut moniksi tieteiksi, perustuneekaan luuloon. Olisipa totuus, johon verrata niitä! Olisipa ihmissanojen totuuden tarkistamiseksi käytettävissä Jumalan sana! Meillä on, ihmissanoin tosin.

Jos nyt aistiemme välittämästä informaatiosta aivoissamme muodostamamme havainto, jollaisia nimitämme faktoiksi, on ikään kuin virtuaalinen; minun siveltimeni minuun maalaama kuva minulle, mutta tosiolevaisen toistuvien ärsykkeiden ehdollistamana tietyiltä muodoilta vakiintunut ja todelliseen paljolti sopeutunut, niin on ymmärrettävää, että myös himoni, pyyteeni ja haluni värittävät todellisuuskuvaani tyydyttämistään edistäväksi. Vapauttamalla itsensä pyyteistään Parmenides vapautui tuosta näkyväisen petturuudesta.

Jos myös sanoilla muodostettu kuva todellisuudesta on vain sanoja epävakain merkityksin, kuvan todellisuuttavastaavuuden varmistaminen vaatisi, kuten Alfred Tarski esitti, metakielen (Raatikainen 1997,112), jonka avulla todellisen ja sitä kuvaavien sanojen vastaavuutta voisi tutkia. Kun nyt kielen todellisuuttavastaavuus on puutteellinen, ja se toteutuneenakin vastaisi vain pettävää näkyväistä, niin mitä luulojen filosofia voikaan saada aikaan. Todellisuuden kuvauksemme ovat kuvajaisia. Kreikankielessä kuvajainen, eidolos, merkitsee myös epäjumalaa.

7.7.3. Kuvakielto, kuvakieli ja väärennös

Jos oli havaintojälki mielessäni minun minuun maalaama kuva minulle, niin on luonnollisen ihmisen jumalakuva ihmisen muovaama ihmishahmo ihmiselle. Tämän ymmärtäen luonnollinen ihminen vaatii saada nähdä alkuperäisen kohteen silmillään. Koska se ei ole mahdollista, tuotetaan kuvia. Kuva saa pian kuvatun merkityksen ja alkaa kuvainpaltvonta. Israelin kansalle annettiin kuvakielto.

”Älä tee itsellesi jumalankuvaa, älä(kä) mitään kuvaa, älä niistä, jotka ovat ylhäällä taivaassa, älä niistä, jotka ovat alhaalla maan päällä, äläkä niistä, jotka ovat vesissä maan alla. Älä kumarra niitä äläkä palvele niitä...” (2.Ms. 20:4-5 ja 5. Ms:5:8-9).

Tuo Mooseksen kymmenenä käskynä tunnetun lain toinen käsky jätettiin joukosta pois kun 10 käskyä liitettiin katolilaiseen katekismukseen. Lukumäärä säilyi kymmenenä siten, että kymmenes käsky jaettiin kahdeksi käskyksi. Syynä tähän oli roomalaisten yleinen kuvainpaltto. (Paavola 2006). Pyhän Raamatun professorin Lutherin katekismukseen kymmenen käskyä näyttää jäljennetyn katolisesta katekismuksesta eikä Raamatusta. Lutherin innokas kannattaja, teologian tohtori A. Karlstadt halusi puhdistaa uskoa ulkonaisista asioista ja esineistä. Hän vaati kaikkien kuvien poistamista kirkkojen seiniltä (Arffman 2009, 252). Liian radikaalina hän pian sai Lutherin vastustuksen osakseen.

Jumalan sana Raamattu tarjoaa meille tietoa, jonka pohjalta voimme rakentaa mieleemme kuvaa Jumalasta. Ihmisen tekemä kuva on kuitenkin antropomorfinen, ihmisen kaltainen. Joskus 500 eKr vaikutti Kreikassa filosofi Ksenofanes. Hän tavoitteli järjellisempää jumalakäsitystä ja kritisoi oman aikansa ihmisen näköisiä jumalia. Hän esitti runossaan, että jos hevoset osaisivat piirtää, heidän jumalankuvansa olisivat hevosen näköisiä (Nordin 1999,25). Kun Raamattu antaa jonkin sanan kuvaamaan Jumalaa, sanan yleisellä kohteella ei piirustuslaudalle vietyinä ole rajoja, joiden kohdalle voisi sille ääriviivat piirtää . Esimerkki:

” julistamme: että Jumala on valkeus (φως, fôs, valo) ja ettei hänessä ole mitään pimeyttä” (1.Jh.1:5).

Mutta miten valon voi piirtää! Eihän sen muoto ole selvä tieteellekään. Tieteellisesti voidaan osoittaa, että valo ei ole hiukkasia vaan aaltoliikettä, ja tieteellisesti voidaan osoittaa, ettei se ole aaltoliikettä vaan hiukkasia.

Mooses muistuttaa kansaa kuvakiellosta ja jatkaa: **”Sillä Herra, sinun Jumalasi, on kuluttava tuli, kiivas Jumala”** (5. Ms. 4:24). Tulen voi määritellä sen ehdoilla, jotka ovat polttoaine, korkea lämpötila ja katkeamaton ketjureaktio. Lämmön kovalta puuttuu ääriviivat ja sisältö. Se on molekyylien liikettä. Filosofi Ksenofanes päätteli: **”Jos jumalia on vain yksi, niin yhtä hyvin ’yksi’ on jumala”** (Nordin 1999, 25). **”Kuule, Israel! Herra, meidän Jumalamme, Herra on yksi”** (5. Ms. 6:4). **”Jumala on Henki; ja jotka häntä rukoilevat, niiden tulee rukoilla hengessä ja totuudessa”** (Joh. 4:24). **”Joka ei rakasta, se ei tunne Jumalaa, sillä Jumala on rakkaus”** (1.Joh. 4:8). Mikään sana ei vastaa vain sitä, mitä Jumalan rakkaus on, todettiin aiemmin. **”Älkää rakastako (agapate) maailmaa älkääkään sitä, mikä maailmassa on. Jos joku maailmaa rakastaa (agape), niin Isän rakkaus (agape)**

ei ole hänessä” (1. Joh. 2:15). Agape-sanaa käytetään niin maailman kuin Isän rakkaudesta. Esim. Bileam ”rakasti (ágapésen) vääryyden palkka” (2. Piet. 2:15)

Kaikki Jumalaa kuvaavat yksittäiset sanat kuvasivat yleiskielessä jotakin muodotonta; hahmotonta, joka ei asetu taiteilijalle malliksi.

”Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Jos me rakastamme toinen toistamme, niin Jumala pysyy meissä, ja hänen rakkautensa on tullut täydelliseksi meissä. Siitä me tiedämme pysyvämme hänessä ja hänen pysyvän meissä, että hän on antanut meille Henkeänsä” (1. Joh. 4:12-13).

Jumalan sana Raamatussa on hänen puhettaan meille. **”Mutta luonnollinen ihminen ei ota vastaan sitä, mikä Jumalan Hengen on; sillä se on hänelle hullutus, eikä hän voi sitä ymmärtää, koska se on tutkisteltava hengellisesti**” (1. Kor. 2:14).

Hengellinen todellisuus ei avaudu, elleivät Kantiin terminologiaa lainataksemme aistimellisuuden formaalit edellytykset ole vastaanottajassa. Jeesus sanoi Nikodeemukselle: **”Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: joka ei synny uudesti, ylhäältä, se ei voi nähdä Jumalan valtakuntaa. [---] Mikä lihasta on syntynyt, on liha; ja mikä Hengestä on syntynyt, on henki.**” (Joh.3:3,6.) **”Me emme ole saaneet maailman henkeä, vaan sen Hengen, joka on Jumalasta, että tietäisimme, mitä Jumala on meille lahjoittanut; ja siitä me myös puhumme, emme inhimillisen viisauden opettamalla sanoilla, vaan Hengen opettamalla, selittäen hengelliset hengellisesti**” (1. Kor. 2:12-13).

Rakkaus ihmisessä tuottaa käyttäytymistä, mikä ei voi olla ristiriidassa Jumalan lain kanssa. Ristiriita on rakkaudettomuutta. Luonnollinen ihminen taas yrittää noudattaa lakia, jotta hänen käyttäytymisensä näyttäisi rakkauden toiminnalta, vaikka se on pyyteen toimintaa, pyrkimistä rakkauden valtakuntaan ilman rakkautta, kiipeämistä sinne aidan yli, vaikka ovikin olisi. Syntyy väärennös: kuva, joka ei ole totta. Jeesus joutuu toteamaan: ”minä tunnen, ettei teillä ole Jumalan rakkautta itsessänne”. Tässä ihminen muotoili pahasta hyvän eli teki lain avulla itsestään kuvan pyhästä, hyvästä ihmisestä – pyhästä ilman henkeä, hyvästä ilman rakkautta.

Johanneksen mukaan rakkaus ei olekaan **”siinä, että me rakastimme Jumalaa, vaan siinä, että hän rakasti meitä**” (1. Joh. 4:10). Monet selittävät, että meidän rakkautemme on vastarakkautta. Kuitenkin vastasuoritus kuuluu kaupan piiriin. Rakkaus on yksi. Se ei jakaudu punnuksiin tai eri suuruisiin seteleihin. Ei ole eri

rakkaus eri kohteissa. Jumala on läsnä tai ei ole. Rakkaus suuntautuu aina sinne, missä sitä ei ole, aivan kuten lämpö johtuu kylmään. ”Jumalan rakkaus on vuodatettu meidän sydämiimme Pyhän Hengen kautta, joka on meille annettu” (Room. 5:5). Ei rakkaus ole kylmempää lähellä kuin kaukana, eli ollessamme Jumalaa lähempänä kuin muita, rakastamme häntä yli kaiken, tahdomme osoittaa iankaikkisesti kiitollisuutta hänelle ja elää hänen yhteydessään. Meissä oleva Jumalan rakkaus ei kuitenkaan ole lakannut etsimästä syntisiä, avun tarpeessa olevia. Rakkaus ei lajittele kohteitaan. Jos totean, että en rakasta vihamiehiäni, en silloin rakasta ketään. Se mitä luulin rakkaudeksi, on vain kaupallisia suhteita. ”Rakastan” ruokkivaa kättä niin kauan kuin se ruokkii. Hypin esteiden yli, seison, istun ja haukun kun makupaloja on luvassa, mutta en ole ”ihmisen paras ystävä”, ellei minussa ole rakkautta itsessäni.

Jumalan tahto on vapautta. Rakkaus on laki ja Henki läsnäolo. Kenet Jumalan Poika tekee vapaaksi, hän on todellisesti vapaa. Hengestä syntynyt on henki. Rakkaus on vuodatettu sydämiimme. Näin olemme Yhtä. ”Kuule, Israel! Herra, meidän Jumalamme, Herra on yksi”. ”...niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa, että hekin meissä olisivat” (Joh. 17:21).

Näin saimme vastauksen luvun alussa esitettyyn kysymykseen, mitä siinä tapahtuu, kun Jumala kirjoittaa lakinsa meidän sydämiimme. Tapahtuu niin, että Jumala vuodattaa rakkautensa ihmisen sydämeen. Rakkaus toimii vapaana, jolloin toiminta ei ole ristiriidassa sen itsensä ja tuottamiensa lakien kanssa eikä lakeja näin ollen tarvitse huomioida. Se täyttää lain noudattamatta sitä. Koska laki on rakkauden antama niille, joilla ei vielä ollut rakkautta, laki kirjoitettiin kivitauluihin siinä suppeudessa, kuin se niihin ja ihmisaivoihin mahtuu.

8. Yhteenveto

Ei ole valtiota ilman lakia eikä lakia ilman valtiota. Nämä kaksi edellyttävät toisensa. Mitäpä merkitystä olisi kirjoitetulla lailla ilman lain toimeenpanon valvojaa, ja miten valtio pysyisi pystyssä ilman lakia, joka pitää sen jäsenet järjestyksessä. Tähän valtio-opilliseen periaatteeseen nojaten Egyptistä pakoon päässeän kansan kokoontuessa Siinain vuoren juurella, ja saadessa lain, voimme nähdä valtiojärjestyksen synnyn Israelin jälkeläisten suureen joukkoon. Tuo valtiomuoto on teokratia, israelilaisten luvattua juhlallisesti noudattaa kaikkea, mitä Jumala oli Mooseksen kautta heille säätänyt. Valtion maa oli sille vasta luvattu. Valtio-opillinen tulkinta voi olla toinenkin, mutta fundamentit säilyvät, eli tekstiä ei voi muuttaa. Mooseksen lakia ei siis säädetty pakanoille. Lain kirjoitti kuitenkin Jumala tai hänen toimestaan enkeli, ja osin kirjuriina Mooses. Se on täydellinen laki, joten sen kanssa ristiriidassa oleva käyttäytyminen on ristiriidassa Jumalan tahdon kanssa. On kuitenkin huomattava, että tuo käyttäytyminen on ristiriidassa Jumalan tahdon kanssa ilman Mooseksen lakiakin. Mutta laki on julkinen, ennalta tiedetty, muuttumaton tuomitukseen ne, joiden omatunto on liian paatunut tuntemaan Jumalan tahdon. Abram oli heprealainen, mitä pidetään hänen esi-isältään Eeberiltä omaksuttuna yhteen Jumalaan uskomisena. Myöhemmin näyttää saman etnis-uskonnollisen suvun nimitys olevan juutalaisuus. Israeliksi Jumala nimitti Jaakobin, Abramien pojanpojan. Jumala katsoi Abramien vanhurskaaksi lupauksensa uskomisen perusteella eli lupauksen toteutumisen todeksi uskomisen, siis totena pitämisen perusteella. Alkuseurakuntien kristityt viittasivat Abramiin – siihen, kuinka hänkin oli vanhurskautunut uskosta.

Juutalaiseen uskontoon kuului Messiaan odotus. Koska teokratia oli Jumalan valtio maan päällä, ja Jumalan lupaamat siunaukset koskivat maallista elämää: ”...että menestyisit ja kauan eläisit maan päällä”, olivat Messiasta koskevat odotukset sen mukaisia. Rooman vallan alla ollessaan Israel odotti Vapauttajaa. Vieraan vallan alla oleminen on maallistuneelle teokratialle teologinen ongelma. Kun Vapahtaja sitten syntyi, Israelin paikallinen vallanpitäjä yritti kuitenkin eliminoida hänet. Aloitettuaan

toimintansa Jeesus ilmaisi olevansa lähetetty Israelilaisia varten. Vielä kuoleman tuomion edessäkin hän ei kieltänyt olevansa juutalaisten kuningas.

Israeliin, israelilaisille lähetettynä, Jeesus ei kumonnut Israelin lakia, jonka Jumala oli sille Mooseksen kautta antanut. Hän ilmoitti, ettei ollut tullut kumoamaan lakia, vaan täyttämään sen. Hänen vastauksensa ihmisten esittämiin kysymyksiin eivät olleet ristiriidassa lain kanssa. Ihmisten perinnäissäännöt esimerkiksi sapatin suhteen eivät häntä koskeneet eikä niillä teokratiassa ollut laillista asemaa. Hän toimi sapatina niin kuin kotialueella saa toimia, vaikka hänellä ei ollut sijaa, mihin päänsä kallistaisi. Hän kielsi opetuslapsiaan julistamasta evankeliumia pakanoilta.

Tämä hänellä maallisessa elämässään ollut asema merkitsee sitä, että hän eli Vanhan liiton aikaa. Hän oli juutalaisten kuningas, mutta meistä pakanakristityistä ei tule juutalaisia tunnustaessamme Jeesuksen Herraksemme. Apostoli Paavali jopa kiivastui joidenkin pakanoiden innosta ympärileikkaukseen: ”Kunpa aivan silpoisivat itsensä” Kun Jeesus osoitti pitävänsä itsestään selvänä, että israelilainen maksaa leeviläisille kymmenyksensä, pakanoilta ei siinä langennut velvollisuus maksaa leeviläisille kymmenyksiä kristinuskoon tultuaankaan. (Kristinuskon käsitteet ”yleinen pappuus” ja ”kokonaisuus” eivät tue alle 100% uhria muussakaan yhteydessä). Kun Jeesus esitti uutena eli uudelleen Mooseksen lain lähimmäisen rakastamista koskevan käskyn, tuo käsky herätti syyllisyyttä niin kuin laki Paavalin mukaan herättää, paitsi niiltä osin, kuin sen uutta oleminen oli sydämessä olemista, mikä seikka taas ei käskyä olisi tarvinnut. Jeesus oli juutalaisten odottama Messias, ja hänen olemuksensa, puheensa ja toimintansa ilmaisivat Israelille sen ristiriidan, mikä on maallistuneen teokratian ja Jumalan tahdon välillä. He antoivat hänet Roomalaisten ristiinnaulittavaksi. Maallistuneen seurakunnan ja seurakunnan Pään Jeesuksen Kristuksen välillä oleva ristiriita ilmenee, kun Jeesus tulee. Jeesus voi tulla herätyksen kautta.

Se mitä Vanha testamentti kertoo juutalaisten vaelluksesta taistellen oman maan valtaamiseksi, on myös luettavissa vertauskuvana ja -kuvina sekä profetiana siitä, mikä on olennaista seurakunnan ja yksilönkin taisteluissa matkalla luvattuun kotiin Jumalan luona. Kuten Abramille Jumalan lupauksen totena pitäminen luettiin vanhurskaudeksi, hänen nimensä muutettiin Aabrahamiksi, hänen ja Jumalan välillä sitten tehtiin liitto, merkinään ympärileikkaus. Samoin vanhurskaus tulee edelleen uskosta lupaukseen ja tuo usko johtaa liittoon Jumalan kanssa vesikasteessa

Jeesukseen Kristukseen. Vesikaste kuuluu Uuteen liittoon jonka Jumalan rakkaus sydämessä toteuttaa, ja Pyhä Henki hengessä Jumalan lapsen asemasta todistaen vahvistaa.

Ihmisillä, jotka eivät tunne kirjoitettua lakia, on sisällään laki, josta kumpuaa oikeudentunto: oikean ja väärän erottaminen. Tuntematta Mooseksen lakia ovat yksilöt kirjoittaneet julistuksia sisäisesti kokemastaan laista, jonka ymmärtävät koskevan kaikkia ja olevan sama kaikkialla. Luonnon laiksikin on tuota kutsuttu. Kun Jumala on luvannut koittavan ajan, jolloin hän kirjoittaa lakinsa Israelilaisten sydämiin, on kyse Mooseksen 613 käskyä ja kieltoa laajemmasta laista vaikutusalaltaan. Se on Jumalan rakkaus, joka ilmestyi Jeesuksessa Kristuksessa, ja laskettiin Pyhässä Hengessä ihmisten sydämiin. Siinä paljastuu, että vapaus ja laki on sama Yksi. Tuo rakkaus on Yksi juutalaisessa ja pakanassa. Tahto on Yksi. Kolminaisuus on Yksi. Jumala on Yksi.

9. Johtopäätöksiä

Mooseksen lakina tunnettu tekstikokonaisuus sisältää maininnan, jonka mukaan se annettiin israelilaisten noudatettavaksi. Vain Jeesus täytti tuon lain ja kärsiessään lain rikkomisesta säädetyn kuolemanrangaistuksen ihmisten puolesta Raamatun tekstin kuvaannollisen ilmaisun mukaan naulasi tuon meitä [israelilaisia] vastaan olevan kirjoituksen ristiin. Uusi liitto vapauttaa israelilaisen Mooseksen laista – ennen tehtyjen rikkomuksien osalta – Jeesuksen nimessä uskon kautta saatavana anteeksiantona ja lahjavanhurskautena sekä, Jumalan rakkauden syttyessä sydämessä ristiriidan lakkaamisena lain kanssa. Ihminen on kuitenkin epätäydellinen ja joutuu elämään jatkuvassa selvitystilassa ja armotaloudessa, anteeksipyyttämisen ja saamisen autuaallisessa tilassa.

Kuten Mooseksen laki, myös juutalaisten kuninkaan Jeesuksen toiminta kohdistui israelilaisiin, kunnes nämä tapattivat hänet. Eläessään hän kielsi myös opetuslapsiaan julistamasta pakanoille Jumalan valtakunnan läheisyyttä. Näin ollen hänen maallinen toimintansa on lakiliiton aikaa. Se, etteivät hänen laeiksi ja käskyiksi määritellyt lausumansa anna voimaa noudattamiseen, todistaa samaa. Jeesuksen käskyt osoittavat meidät syntisiksi niin kuin Mooseksen lakikin tekee. Uusi liitto alkoi vasta liiton veren vuodatuksen ja Uhrin kuoleman tietoisuudessa.

Noustuaan kuolleista Jeesus ilmestyi opetuslapsilleen käskien heitä menemään ja saarnaamaan hänen nimessään evankeliumia kaikille luoduille. Pakanoilla ei ollut Jumalan antamaa lakia niin kuin israelilaisilla, mutta kaikilla ihmisillä on niin sanottu luonnonlaki sydämessään, tieto hyvästä ja pahasta, ja oikeudentunto. tuokin laki antaa synnintunnon, mutta ei voimaa synnittömyyteen.

Kun Pyhä Henki näyttää todeksi synnin, vanhurskauden ja tuomion, ajaa synnintunto syntien tunnustamiseen ja anteeksiannon etsimiseen myös Jumalan edessä. Jeesuksen nimessä, hänen veriansionsa perusteella julistetun synninpäästön saa uskossa omistaa.

Evankeliumi eli ilosanoma, joka julistaa Jeesuksen lunastaneen israelilaisen Mooseksen lain kiroukselta, ei julista pakanalle hänen joutumistaan Mooseksen lain alle, kuten jotkut opin muodot näyttävät antavan ymmärtää. Evankeliumin virka ei ole nurinkurinen. Evankeliumi julistaa sen uskossa vastaanottavan, niin pakanan kuin israelilaisenkin, vapaaksi Pyhän Hengen hänelle todeksi näyttämästä synnistä ja tuomiosta synnyttäen hänet uutena ylhäältä, henkenä Hengestä, puettuna siihen iankaikkiseen vanhurskauteen, joka Kristuksella on.

Lahjavanhurskaus on Jeesuksen vanhurskaus, jonka Jumala hänen tekonsa kautta valmisti. Koska Jumala tekee vain täydellistä, on tämä vanhurskaus täydellinen.

Liha sen sijaan ei pyhity. Sekä rikkoessaan lakia että yrittäessään noudattaa sitä, se etsii vain omaa etuaan. Jos sen saisin Hengellä kuolettaa, se olisi jo päämäärässään.

Uusi luomus, henki Hengestä, sydämeen vuodatettu rakkaus, on ilman virhettä ja harhaa, koska rakkaudessa ei ole mitään mitä se ei itse ole. Se ei toimi mallin mukaan eikä mallina, vaikka on jäljittelyn kohde. Se ei noudata lakeja vaan on lain peruste eli *μέτρον καθολικόν*, yleinen mitta. Jeesuksessa Kristuksessa ilmeni yleinen mitta häneen uskoville. Hän sanoi: seuratkaa minua. Ei-jäljittelyn seuraaminen ei onnistu jäljittelyä – minkään jäljittelyä – vaan rakkauden uniikkina, luovana ilmiönä, valona pimeässä, lämpönä kylmässä, tulena sammuneille, evankeliumina toivottomuudessa.

Lain pitkä käsi ulottuu sille säädettyyn rajaan asti, ei siitä ulommas. Laki ei väsy ennen kuin tuomio on annettu ja rangaistus kärsitty, mutta siinä on sen raja. Kun syntinen saa uskossa ottaa vastaan Jeesuksen kärsimän rangaistuksen perusteella lahjavanhurskauden, hän saa suojalausekkeen: Room. 8:1 ”Ei nyt siis ole mitään kadotustuomiota niille, jotka Jeesuksessa Kristuksessa ovat”.

Kuitenkin

valtiossa voimassa olevia lakeja ja Jumalan tahtoa on parhaansa mukaan noudatettava. On vain ymmärrettävä, että niiden toteutuminen elämässä on normaalia, ei suinkaan kiitoksen ansaitsevaa tai vanhurskauttavaa. Emme ansaitse kiitosta toimimalla oikein vaan moitteen toimimalla väärin. Jumalan rakkaus meissä tuottaa oikeaa toimintaa. Me emme ansioidu itse. Todellinen vanhurskaus on Jumalan lahja uskon kautta Jeesukseen Kristukseen.

Lähdeluettelo

Pääasiallinen lähde

Pyhä Raamattu 1933 ja 1938

Muut lainatut Pyhän Raamatun laitokset

Uusi Testamentti 1548

Kirkkoraamattu 1642

Biblia 1776 (1872 ja SPR muutoksin)

The Holy Bible, New King James version, Nelson Bibles, Since 1798

”Pyhä Raamattu” 1992

”Pyhä Raamattu Uuden maailman käännös” Käännetty vuoden 1984 englanninkielisestä tarkistetusta laitoksesta huolellisesti vertailemalla heprealaiseen, aramealaiseen ja kreikkalaiseen pohjetekstiin – 1995 –

”Pyhä Raamattu” Raamattu Kansalle Ry 2012

Vanhan Testamentin ”Raamattu Kansalle, Seppo Seppälä 2013” alkukielinen laitos, jonka teksti on ”sama, joka esiintyy sekä Kittelin että Biblia Hebraica Stuttgartensia -laitoksissa” ja joka on varustettu suomennoksella (muinaisheprean käännöksille tyypillisin saatesanoin: ”Kaikki käännökset ovat enemmän tai vähemmän alkuperäisen likiarvoja”).

”Pyhä Raamattu uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlaan”. Suomen tunnustuksellinen Luterilainen Kirkko 2017, toinen painos Mikkeli 2018.

Muut lähteet

Aejmelaeus Lars: ”Uuden testamentin kreikan kielioppi” Kirjapaja Oy Helsinki 2003

Arffman Kaarlo: ”Mitä oli luterilaisuus? Johdatus kadonneeseen eurooppalaiseen kristinuskon tulkintaan” Gaudeamus, Helsinki 1996.

Augustinus: Jumalan valtio, osa 1. (kirjat 1-10). Suomentanut Heikki Koskenniemi. WSOY Helsinki 2003. Latinankielinen alkuteos v. 413-426

Cicero Marcus Tullius: ”Laeista” WSOY Helsinki 2004. Suom. Veli-Matti Rissanen. Latinankielinen alkuteos De Legibus

Colli Giorgio: ”Filosofian synty”. Suom. Jussi Vähämäki, Tutkijaliitto, Helsinki 2005, alkuperäisteos: ”La nascita della filosofia” Adelphi edizioni s. p. a. Milano 1975.

Eusebius: ”Eusebiuksen kirkkohistoria”. Kreikan kielestä kääntänyt sekä johdannolla ja selityksillä varustanut Ivar A. Heikel. 1. painos. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä 1937. Alkuteos, Eusebios Kesarealainen: ”Historia Ecclesiastica” julkaistu v. 330.

Iso Raamatun tietosanakirja Kolmas osa Suomalainen toimitus prof. Aapeli Saarisalo, fm Toivo Koilo. Raamatun Tietokirja Tikkurila 1975. Toimitettu norjankielisen Illustrert Norsk Bibelleksikonin pohjalta. Kansainvälinen toimitus prof. Hugo Odeberg, T. Gilbrant.

Kant Immanuel: ”Prolegomena eli johdatus mihin tahansa metafysiikkaan, joka vastaisuudessa voi käydä tieteestä”. Suomentanut Vesa Oittinen. Gaudeamus, Yliopistopaino, Helsinki 2005. Alkuteos on ilmestynyt saksankielisenä 1783.

Kant Immanuel: Puhtaan järjen kritiikki. Suom. Markus Nikkarila ja Kreetta Ranki. Työryhmän johtaja Olli Koistinen. Gaudeamus Oy Helsinki 2013. Alkuteos ”Kritik der reinen Vernunft” 1781/1787.

Kant Immanuel: ”Siveysopilliset pääteokset”. Suom. J. E. Salomaa WSOY Porvoo 1931 Sisältää teokset: ”Tapojen metafysiikan perustus”, alkuteos ”Grundlegung zur Metaphysik der Sitten”, ilm.1785 ja ”Käytännöllisen järjen kritiikki”,alkuteos: ”Kritik der praktischen Vernunft” julk. 1788.

Laertios Diogenes: ”Merkittävien filosofien elämät ja opit”. Suom. Marke Ahonen. Kustannusosakeyhtiö Summa, Helsinki 2003.

Martti Luther: Kirkkopostilla. Ensimmäinen osa. Suom. A. E. Koskenniemi. Kustannus Oy Arkki. Vaasa 2009. (Kirchenpostille ist die Zusammenfassung der Advents-, Weinachts- und der Fastenpostille. WA 10,1,2,1-208. 10,1,1,1-728. 17,2,5-246.)

Marty, Martin: ”Kristitty maailma”. Suom. Juha Meriläinen. Kirjapaja, Helsinki 2010. Englanninkielinen alkuteos: ”The Christian World” 2007.

Menninger Karl: ”Itseään tuhoava ihminen” Suom. Sirppa Mikkola. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki 1955. Englanninkielinen alkuteos: ”Man against himself” julkaistu New Yorkissa 1938.

Nordin Svante: ”Filosofian historia”. Suom. Jukka Heiskanen, Pohjoinen, Oulu, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1999.

”Novum 5 Uusi testamentti selityksin. Kreikan - suomen sanakirja. Teologinen sanakirja” Suomalaisen laitoksen vastaava toimittaja Matti Liljeqvist. Raamatun Tietokirja Vantaa 1984. Alkuteos Studiebibel Oslo 1982

Odeberg Hugo: ”Farisealaisuus ja kristillisyys”. Suom. Erkki Rauha, Kuva ja Sana 1947. Ruotsinkielinen alkuteos ”Fariseism och Kristendom” ilmestynyt Ruotsissa 1943

Paavola Petri: ”Katolinen kirkko” 2006
http://www.kotipetripaavola.com/Katolinen_kirkko.html

Platon, Teokset III ”Faidros” Suom. Pentti Saarikoski, Otava Helsinki 1999

Raatikainen Panu (toim): ”Ajattelu, kieli ja merkitys Analyyttisen filosofian avainkirjoituksia”. Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd, Tammer Paino Oy, Tampere 1997.

Siipola Reijo: ”Välineellistyvä uskon harjoittaminen” 2012
<http://www.reijosiipola.com/teologia>

Yksimielisyyden ohje. Solida declaratio. Täydellinen selitys. – Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat s. 459-589. SLEY. Jyväskylä 1990. (Formula Concordiae. Solida declaratio. 1577.)

Aiheeseen liittyvää sivustolla: <http://www.reijosiipola.com>